

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Hana Honzová

Právní úprava předškolního vzdělávání

Legal regulation of pre-school education

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Gabriela Prokopová, Ph.D.

Katedra: Katedra správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 23.01.2025

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 105 025 znaků včetně mezer.

V Praze dne 23. ledna 2025

Hana Honzová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce, JUDr. Gabriele Prokopové, Ph.D., za její cenné rady, trpělivost a odbornou pomoc při vedení mé diplomové práce. Její podpora a konstruktivní připomínky mi pomohly nejen lépe uchopit dané téma, ale také se posunout v odborném růstu.

Obsah

Úvod	1
1. Prameny práva předškolního vzdělávání a právo na vzdělání v právních dokumentech	3
2. Předškolní vzdělávání ve své obecnosti, ideový základ a historické pohledy na funkci předškolního vzdělávání, jeho proměna v čase	11
3. Cíle a obsah předškolního vzdělávání	16
4. Organizace předškolního vzdělávání	20
4.1. Účastníci předškolního vzdělávání	20
4.2. Mateřské školy a jejich druhy	21
4.3. Přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání	23
4.4. Povinné předškolní vzdělávání a způsoby jeho plnění	25
4.5. Stravování dětí v MŠ	27
4.6. Péče o zdraví a bezpečnost dětí v MŠ.....	28
5. Kvalifikace učitele mateřské školy	31
6. Předškolní vzdělávání ve světě: francouzská perspektiva	33
Závěr.....	35
Seznam zkratk.....	40
Seznam použitých zdrojů.....	41
Abstrakt	45

Úvod

Tématem této diplomové práce je právní úprava předškolního vzdělávání. Přestože by název mohl naznačovat široký záběr zahrnující všechny typy institucí a právních úprav spojených s touto oblastí, rozhodla jsem se téma zúžit téměř výhradně na mateřské školy. Tento přístup je záměrný a vychází z mého osobního přesvědčení, že mateřské školy představují nejvýznamnější a nejrozšířenější formu předškolního vzdělávání v České republice. Jejich role je klíčová nejen z hlediska vzdělávacího, ale i sociálního a legislativního, neboť se dotýká většiny dětí v předškolním věku a jejich rodin. Ačkoliv se tato práce zaměřuje primárně na mateřské školy jako specifickou instituci, nebylo mým cílem obsáhnout veškeré právní aspekty, které s jejich fungováním souvisejí. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla soustředit na vybrané segmenty, jež mě osobně nejvíce zaujaly a které zároveň považuji za nejpodstatnější. Věřím, že i přes částečnou neucelenost poskytné práce čtenářům cenné a přínosné informace.

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat a interpretovat právní úpravu předškolního vzdělávání se zaměřením na mateřské školy, které tvoří klíčový pilíř předškolní výchovy v České republice. Práce se zaměřuje na zmapování právního rámce jejich fungování a nabídnutí prakticky využitelných poznatků pro pedagogy, rodiče i další subjekty, které se touto problematikou každodenně zabývají.

V úvodu práce se soustředím na právní prameny upravující oblast předškolního vzdělávání, krátce se věnuji jeho historickému vývoji, funkci, cílům a obsahu. Následně podrobněji rozpracovávám organizaci předškolního vzdělávání, a to s důrazem na klíčové otázky: kdo jsou účastníci vzdělávání, jaké druhy mateřských škol existují, jak probíhá proces přijímání dětí, jaký je rozsah povinného vzdělávání a jaké jsou základní aspekty péče o zdraví, bezpečnost a stravování dětí v mateřských školách. Další část práce se zaměřuje na kvalifikační požadavky pro výkon pedagogické činnosti v mateřských školách. Závěrečná kapitola popisuje systém předškolního vzdělávání ve Francii jako inspirativní zahraniční příklad.

Při zpracování tématu jsem využila metodu analýzy právních předpisů, relevantní judikatury a odborné literatury z oblasti práva i pedagogiky. Pro kapitolu věnovanou Francii jsem čerpala především z internetových stránek tamních státních institucí, jako je Ministerstvo školství, a z francouzských právních norem. Práce se tak opírá o syntézu dostupných informací z různorodých zdrojů, což umožňuje komplexnější vhled do zkoumané problematiky.

Motivací k výběru tohoto tématu bylo propojení právní a pedagogické sféry. Vedle studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy se věnuji také studiu na Pedagogické fakultě téže univerzity, kde mě předškolní vzdělávání zaujalo v rámci jednoho z povinných předmětů. Tato

zkušenost mě inspirovala k hlubšímu zkoumání předškolního vzdělávání nejen z pedagogického, ale i z právního hlediska.

Věřím, že výsledky této práce přispějí nejen k lepšímu porozumění právního rámce předškolního vzdělávání, ale také nabídnou praktické odpovědi na otázky, které si kladou pedagogové, rodiče i tvůrci vzdělávacích politik. Předškolní vzdělávání je totiž nejen klíčovou fází ve vývoji dítěte, ale také základem, na kterém stojí budoucnost celé společnosti.

1. Prameny práva předškolního vzdělávání a právo na vzdělání v právních dokumentech

Předškolní vzdělávání neboli preprimární vzdělávání představuje počáteční stupeň organizované výuky. Podle Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání ISCED¹ (International Standard Classification of Education) odpovídá úrovni ISCED 0. Je určeno především k tomu, aby děti raného věku uvádělo do prostředí školního typu.² Aby mohl být program považován za preprimární vzdělávání, musí probíhat ve škole nebo v jiném zařízení mimo rodinu.³

Předškolním vzděláváním se zabývá školské právo. Školské právo není samostatné právní odvětví, ale je součástí práva správního. Podle Kopeckého „*správním právem rozumíme tu část právního řádu, která upravuje organizaci a činnost veřejné správy, včetně vztahů veřejné správy na straně jedné a fyzických či právnických osob jako adresátů působení veřejné správy na straně druhé*“⁴. Podle Hendrycha je pak správní právo „*ta část právního řádu, která upravuje veřejnou správu*“⁵. Oblast školství, jakožto součást celkového vzdělávacího systému zahrnující školy, školská zařízení a lidské zdroje⁶, lze chápat jako výkon veřejné správy, a to z toho důvodu, že veřejná správa je činnost vykonávaná ve veřejném zájmu, při řízení veřejných záležitostí, sledující dosažení určitého cíle a je zásadně zaměřená do budoucna.⁷ Oblast školství bezpochyby všechny tyto parametry splňuje: je vykonávané ve veřejném zájmu, dochází zde k řízení veřejných záležitostí (například státní vzdělávací politiky, financování škol a školských zařízení atd.) a sleduje dosažení určitého cíle zaměřeného do budoucna – v našem případě vzdělávání obyvatelstva.

Stejně jako ostatní odvětví práva, i školské právo má své právní prameny. Vzhledem k tomu, že ale není samostatné a je součástí práva správního, i prameny školského práva se budou do jisté míry překrývat právě s prameny práva správního.

Prameny práva můžeme chápat ve trojím pojetí, a to v materiálním smyslu (jakožto zdroj obsahu práva), formálním smyslu (jakožto vnější formu právních norem) a gnozeologickém

---

¹ Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělání (International Standard Classification of Education – ISCED) byla vytvořena UNESCO počátkem 70. let, aby sloužila „jako nástroj vhodný pro shromažďování, zpracování a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku“. Byla schválena Mezinárodní konferencí o vzdělávání na jejím 35. zasedání (Ženeva, 1975) a následně Generální konferencí UNESCO na 20. zasedání (Paříž 1978). zdroj: **Český statistický úřad**. Legislativa: Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://csu.gov.cz/legislativa_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97.

² PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2015, s. 69.

³ Idem.

⁴ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 9.

⁵ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, s. 9.

⁶ MAREŠ, Jiří; PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s.245.

⁷ KOPECKÝ, Martin, *Správní právo: obecná část*, s. 6.

smyslu (tedy jako zdroj poznání práva).⁸ Za prameny školského práva lze považovat především Ústavu ČR a Listinu základních práv a svobod, mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, právo Evropské unie, zákony, podzákoné (prováděcí) předpisy a obecné právní principy.⁹

Co se týče ústavní roviny, předškolního vzdělávání se bezprostředně týká několik článků Ústavy, konkrétně čl. 1 odst. 1, odst. 2, čl. 2 odst. 4, čl. 4 a čl. 10. Čl. 1 odst. 1 Ústavy uvádí, že: „Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“ Demokracie a úcta k právům a svobodám jednotlivce se promítá i do vzdělávání těch nejmenších jedinců za účelem jejich výchovy k respektu k demokratickým hodnotám a tradicím, na kterých je celá Ústava a rovněž Česká republika založena. Čl. 1 odst. 2 Ústavy pak uvádí, že: „Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.“ To se v oblasti předškolního vzdělávání promítá tak, že ČR je povinna implementovat či jinak reagovat na mezinárodní smlouvy týkající se vzdělávání, práv dětí atd. Čl. 2 odst. 4 Ústavy stanoví, že: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ To se bezpochyby týká i dětí předškolního věku, kterým nemohou být svévolně ukládány povinnosti, aniž by pro to existoval zákonný podklad. Důležitý je rovněž čl. 4 Ústavy, který deklaruje, že: „Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.“ Základním právem je rovněž právo na vzdělání, které je v mezích čl. 41 odst. 1 Listiny soudně vymahatelné. A v neposlední řadě čl. 10, resp. 10a Ústavy, které zakotvují právní závaznost a aplikační přednost mezinárodních smluv.

Klíčovým dokumentem nejvyšší právní síly je Listina základních práv a svobod. Zde hraje nezastupitelnou roli právo na vzdělání zakotvené v čl. 33, který říká:

„(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.

(4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.“

---

⁸ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4. upravené vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2007, s. 74.

⁹ V oblasti předškolního vzdělávání mají svou roli i obecně závazné vyhlášky obcí a krajů, které územní samosprávné celky vydávají v rámci samostatné působnosti. Jsou k tomu zmocněni mimo jiné i zákonem č. 561/2004 Sb. (školský zákon), konkrétně v § 179 odst. 3, § 178 odst. 2 písm. b), c), týkající se stanovování obvodů mateřských škol.

Ad čl. 33 odst. 1 věta první LZPS. Vzdělání je nepochybně základní hodnotou každého jedince a současně kapitálem, na kterém je založena moderní společnost.¹⁰ Původním konceptem práva na vzdělání bylo osvobodit člověka od nevědomosti a otevřít mu obzory pro racionální uchopení světa¹¹. Právo na vzdělání se podle ústavněprávní teorie řadí mezi hospodářská, sociální a kulturní práva, přičemž je tradičně pojímáno jako právo kulturní.¹² Čl. 33 odst. 1 LZPS uvádí, že každý má právo na vzdělání. Právo na vzdělání by však mělo být vnímáno z perspektivy otevření možností a vytvoření podmínek pro získání konkrétního vysněného vzdělání, nikoli jako záruka představující jeho dosažení.¹³ Na právo na vzdělání je možné pohlížet z různých úhlů pohledu a lze zde najít jak aspekt kulturní, tak i sociální a hospodářský, čemuž ostatně odpovídá zařazení tohoto práva právě do hlavy čtvrté LZPS. Kulturní aspekt je představován zejména institucemi, které toto právo zajišťují a umožňují jeho realizaci, ať už se jedná o formální či neformální vzdělávání. Hospodářský aspekt práva na vzdělání lze spatřit v přípravě na profesní život a budoucí výdělečnou činnost. Konečně aspekt sociální lze spatřovat ve vazbách mezi státem jakožto garantem a zprostředkovatelem práva na vzdělání a jedincem jakožto beneficentem tohoto práva. Sociální aspekt práva na vzdělání je možné spatřovat i v tom, že vzděláním nabyté vědomosti a zkušenosti pomáhají získat stabilizovaný sociální status a rovněž integrovat a nediskriminovat sociálně a ekonomicky marginální jedince.¹⁴ Právo na vzdělání je třeba vnímat strukturovaně a v několika rovinách. Jednak jako právo „tvrdé“ zakotvené přímo v LZPS, které je bezprostředně aplikovatelné a dostatečně konkretizované (např. občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách na základě čl. 33 odst. 2 LZPS), jednak jako základní princip, pro jehož naplnění je třeba prováděcího zákona.¹⁵ Právo na vzdělání zaručené první větou prvního odstavce čl. 33 LZPS můžeme dále vnímat minimálně ve třech různých vrstvách, a to a) právo na rovný a férový přístup ke vzdělání, b) právo na setrvání ve vzdělávacím procesu při plnění stanovených podmínek a c) právo na vzdělání určitého obsahu či v určité (minimální) kvalitě.¹⁶ Pokud se zaměříme na obsah práva na vzdělání, můžeme rozlišit tři úrovně (roviny). První rovina se týká individuálního práva jednotlivce na vzdělání, které existuje nezávisle na státu a je uznáváno státem. Druhá rovina, politická, zdůrazňuje vzdělávání jako komunikativní proces, který zahrnuje

---

¹⁰ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na vzdělání*. 1. vyd. Praha: MuniPress, 2014, s.7.

¹¹ RESCHOVÁ, Jana. Právo na vzdělání v kontextu společenských změn. In: KUDRNA, Jan (ed.). *Listina v kontextu společenských změn*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2022, s. 75.

¹² MORAVEC, Ondřej. Čl. 33 [Právo na vzdělání]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod* [online]. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 1.

¹³ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na vzdělání*, s. 7.

¹⁴ RESCHOVÁ, Jana. *Právo na vzdělání v kontextu společenských změn*, s. 75.

¹⁵ ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na vzdělání*, s. 7.

¹⁶ BAŇOUC, H. a kol. *Listina základních práv a svobod: Komentář* [online]. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-01-22].

právo jednotlivce vzdělávat ostatní a také právo nechat se vzdělávat od ostatních. I v této situaci může být toto právo realizováno bez aktivního zapojení státu. Teprve až ve třetí rovině stát přebírá aktivní úlohu zajišťovatele základního práva na vzdělání, a to prostřednictvím vytvoření vhodných podmínek pro jeho efektivní realizaci, často v podobě vzdělávacího systému.¹⁷ Jinými slovy, rozlišujeme právo na vzdělávání se, právo být vzděláván a právo vzdělávat.

Ad čl. 33 odst. 1 věta druhá LZPS. Co se týče druhé věty prvního odstavce čl. 33, školní docházka je povinná po dobu, po kterou stanoví zákon. V našem případě, tedy v případě předškolního vzdělávání, je povinný obvykle poslední rok v MŠ, respektive slovy školského zákona „doba od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte“ (§ 34 odst. 1).

Ad čl. 33 odst. 2 LZPS. Odstavec 2 uvádí, že občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. Není zde však zmíněno předškolní vzdělávání, z čehož lze usuzovat, že školek a jiných institucí zajišťující preprimární vzdělávání se bezplatnost netýká. Co se týče předškolního vzdělávání v mateřské škole, kterou zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí, měsíční výši úplaty na období školního roku stanoví ředitel školy, přičemž měsíční výše úplaty nesmí přesáhnout 50 % skutečných průměrných měsíčních neinvestičních nákladů právnické osoby vykonávající činnost mateřské školy (§6 odst.1, odst. 2 PředVzdVyhl). Podle odst. 6 daného paragrafu je od úplaty osvobozen zákonný zástupce dítěte, který pobírá opakující se dávku pomoci v hmotné nouzi, zákonný zástupce nezaopatřeného dítěte, pokud tomuto dítěti náleží zvýšení příspěvku na péči, rodič, kterému náleží zvýšení příspěvku na péči z důvodu péče o nezaopatřené dítě, nebo fyzická osoba, která o dítě osobně pečuje a z důvodu péče o toto dítě pobírá dávky pěstounské péče. Soukromých institucí zajišťujících předškolní vzdělání se omezení úplaty netýká.

Ad čl. 33 odst. 2 LZPS. Právo zřizovat nestátní školy je nezbytným důsledkem otevřeného charakteru vzdělávání v demokratické pluralitní společnosti, která musí zahrnovat i „právo na alternativu“¹⁸. To se týká samozřejmě i institucí poskytujících předškolní vzdělávání, kdy vedle institucí zřizovaných státem, krajem, obcí či svazkem obcí existuje i mnoho soukromých školek, jako jsou například lesní školky, firemní školky atd., které tuto alternativu ke „státním školkám“ nabízejí a získávají čím dál více na oblíbenosti. Nicméně není pochyb o tom, že i soukromá vzdělávací zařízení jsou vázána základními právy, která jsou zaručena v LZPS, a povinná je respektovat. To se děje dvěma způsoby. Prvním způsobem je, že všechny soukromé subjekty, které se rozhodnou poskytovat vzdělání na určité úrovni vzdělávacího systému, musí získat souhlas

---

¹⁷ Idem.

¹⁸ Idem.

státu, obvykle podle školského zákona. Při rozhodování podle vnitrostátních předpisů musí soukromé školy také dodržovat platné právní předpisy, včetně těch, které se týkají základních práv. Druhým způsobem je, že i při aktivitách soukromých škol zůstává stát povinen obecně chránit základní práva žáků a studentů, protože musí v případě zjištění pochybení zakročit na jejich ochranu.¹⁹

Ad čl. 33 odst. 4 LZPS. Podle tohoto ustanovení mají občané právo při studiu na pomoc státu v případech, které stanoví zákon. Domnívám se, že toto ustanovení cílí především na základní a střední vzdělání, které je podle LZPS bezplatné. Vzhledem k tomu, že předškolní instituce jsou zpoplatněné, pomoc státu zde nebude tak častá, nicméně i tak ji lze v některých případech využít, a to typicky tehdy, pokud je zákonný zástupce v hmotné nouzi a není schopen „školkovně“ zaplatit.

Právo na vzdělání dále souvisí i s dalšími lidskými právy, konkrétně s právem na svobodu projevu a právem na informace (čl. 17 LZPS), svobodou myšlení a svobodného vědeckého bádání (čl. 15 LZPS). I přesto, že je právo na vzdělání velmi důležitým právem, jeho aplikace není bezmezná, neboť v čl. 41 LZPS je stanoven ústavní limit jeho uplatňování, který stanoví, že tohoto práva je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí. Tímto zákonem je myšlen především školský zákon, tedy zákon č. 561/2004 Sb., v účinném znění. Právo na vzdělání je však pod plnou soudní ochranou a je tudíž i vynutitelné, v krajním případě prostřednictvím ústavní stížnosti.

Pramenem školského práva jsou rovněž vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas. Tyto smlouvy jsou součástí právního řádu ČR a v případě rozporu mezinárodní smlouvy a zákona se užije mezinárodní smlouva. V oblasti vzdělávání uzavřela Česká republika velký počet smluv, z nichž zde zmíním ty, dle mého názoru, pro předškolní vzdělávání nejpodstatnější. Důležitým dokumentem je *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*, který v čl. 13 odst. 1 uznává právo každého na vzdělání. Vzdělání má mimo jiné směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a smyslu pro její důstojnost a posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Druhý odstavec tohoto článku stanovuje, jak toto právo naplnit. Další důležitou mezinárodní smlouvou je *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*, která v čl. 5 zdůrazňuje, že se zakazuje rasová diskriminace ve všech jejích formách mimo jiné v oblasti vzdělání. *Úmluva OSN o právech dítěte* je plná ustanovení vztahujících se ke vzdělávání a k ochraně dětí. Jedním z klíčových článků této úmluvy je však čl. 28, ve kterém smluvní státy uznávají právo dítěte na vzdělání a stanovují podrobnější kroky, jak tohoto práva dosáhnout. V oblasti předškolního vzdělávání je rovněž důležitá *Všeobecná*

---

¹⁹ BAŇOUC, H. a kol. *Listina základních práv a svobod: Komentář* [online]. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-01-22].

deklarace lidských práv, především její čl. 26 odst. 1, který stanoví, že: „Každý má právo na vzdělání. Vzdělání necht' je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních (...).“ Odstavec 2. tohoto článku deklaruje, že vzdělání má mimo jiné směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Nakonec zmiňme ještě Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, která v čl. 2 uvádí, že: „Nikomus nesmí být odepřeno právo na vzdělání.“ Jak bylo zmíněno výše, mezinárodních úmluv týkajících se předškolního vzdělávání je celá řada, nicméně tyto považuji za klíčové.

Co se týče práva Evropské unie, má aplikační přednost před právem vnitrostátním. I v dokumentech EU lze nalézt relevantní ustanovení týkající se předškolního vzdělávání. Tak například *Listina základních práv a svobod Evropské unie* ve svém čl. 14 deklaruje, že každý má právo na vzdělání a přístup k odbornému a dalšímu vzdělávání, možnost bezplatné povinné školní docházky a svobodu zakládat vzdělávací zařízení při náležitém respektování demokratických zásad.

Na úrovni zákonné existují různé právní předpisy z oblasti školství.²⁰ Klíčovým je zde školský zákon, který je možno označit za právní normu veřejného práva,²¹ neboť upravuje oblast vzdělávání, která je veřejnou službou a dále proto, že je zde upraveno množství právních vztahů, v nichž alespoň jeden subjekt vystupuje z pozice veřejné moci. Školský zákon s účinností od 1. ledna 2005 nahradil tři předchozí zákony upravující příslušné oblasti školství, a to zákon č. 29/1984 Sb., („starý“ školský zákon), zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.²² Předškolnímu vzdělávání věnuje zákon část druhou, kde se zabývá cíli, organizací, povinnostmi předškolního vzdělávání a dále individuálnímu vzdělávání dítěte.

Na podzákoné úrovni jsou pro oblast předškolního vzdělávání důležité nařízení vlády a vyhlášky, především vyhlášky MŠMT. Z nařízení jmenujme například nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. Co se týče vyhlášek, nalezneme jich nespočet. Jmenujme alespoň některé: vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování,

---

²⁰ Jsou jimi například: zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením a dále například zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

²¹ KATZOVÁ, P. *Školský zákon: Komentář* [online]. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-01-22].

²² Idem.

vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky, vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku, vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných atd.

Jako podzákoný předpis lze chápat i rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“), který vydává MŠMT po projednání s příslušnými ministerstvy (§4 odst. 3 školského zákona). Povaha tohoto předpisu není jednoznačná. Ve školském zákoně totiž nikde nenajdeme vymezenou povahu ani formu, ve které by RVP měly být vydávány. Příliš nápomocná v tomto není ani komentářová literatura, která toliko stanovuje, že se nejedná o právní předpis, ale že jde o „pedagogický dokument“.²³ K právní povaze RVP se vyjádřil ve svém stanovisku i Nejvyšší správní soud,²⁴ který dovodil, že se jedná o vnitřní předpis, tedy předpis, který působí výlučně uvnitř systému, mezi jehož jednotkami právně existují vztahy nadřízenosti a podřízenosti (bod 28 odůvodnění). Podle § 4 odst. 1 ŠkolZ *„rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví“*. Pro předškolní vzdělávání je samostatný rámcový program – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání („RVP PV“). RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.²⁵ Na jeho základě pak jednotlivé školy vypracovávají školní vzdělávací programy (dále jen „ŠVP“) a školní řády. ŠVP je vydáván ředitelem školy nebo školského zařízení a svou povahou vnitřní předpis a školní řád je povahově provozním řádem.²⁶ *„Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem; obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva“* (§ 5 odst. 1 ŠkolZ). Lze tedy shrnout, že RVP má

---

²³ Idem.

²⁴ Usnesení NSS ze dne 30.03.2011, č.j. 1 Ao 1/2011–49.

²⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Zář 2021 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2022/02/RVP-PV-zari-2021.pdf>.

²⁶ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*, s. 152, 156.

dvojí funkci, a to jednak jakýsi normativ, jednak určitý nástroj kontroly škol a školských zařízení (viz bod 28 citovaného usnesení NSS).

Mezi prameny práva lze řadit i obecné principy a zásady, kterými jsou například rovnost přístupu každého občana ČR nebo jiného členského státu EU ke vzdělávání bez jakékoliv diskriminace, zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce, bezplatné základní a střední vzdělávání ve veřejnoprávních školách, svobodné šíření poznatků vyplývajících z výsledků soudobého stavu poznání, vzdělávání podle soudobého stavu výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji účinnými pedagogickými přístupy a metodami či možnost každého vzdělávat se po dobu celého života.

2. Předškolní vzdělávání ve své obecnosti, ideový základ a historické pohledy na funkci předškolního vzdělávání, jeho proměna v čase

„V dítěti leží osud budoucnosti“

Maria Montessori

Pohled na nutnost a důležitost předškolního vzdělání nebyl vždy tak jednoznačný, jak je tomu dnes. Dnes snad každý z nás ví, že dítěti je třeba se věnovat již od narození, dát mu lásku a potřebnou péči a umožnit mu vyrůstat v podnětném prostředí, které ho připraví na budoucí svět a jeho výzvy. Výchova a vzdělávání dítěte probíhá v rané fázi primárně v rodině. Důležitým prvkem ve formování dětské osobnosti je však i systematická předškolní výchova, která je v České republice zajišťována institucemi k tomuto účelu vytvořenými.

V této kapitole se seznámíme s pojmy, které souvisí s předškolním vzděláváním a se kterými pracuje buď školský zákon či jiný dokument a které jsou pro pochopení celé této práce důležité. Dále se krátce podíváme do historie předškolního vzdělávání a ukážeme si, jak se instituce preprimární pedagogiky vyvíjely v jednotlivých obdobích. Co se týče historické části, omezím se zde pouze na myšlenky evropské, kde si vybírám jen klíčové momenty.

- Vzdělávání. Klíčovým pojmem celé práce je pojem vzdělávání. Podle sociologického slovníku vzdělávání znamená „proces získávání vědomostí ve formě poznatků či určitých schopností a dovedností, spojený s úsilím o integraci do dané kultury a společnosti a o aktivní přispění k jejich rozvoji“²⁷. V pedagogickém pojetí je to zas „proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností a postojů“²⁸.
- Výchova. S pojmem vzdělávání často souvisí i pojem výchova, jakožto „proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji“²⁹. Vzdělávání a výchovu lze označit společným termínem edukace. Ve školském zákoně však v hned v §1 najdeme „vzdělání“ jako legislativní zkratku pro vzdělávání + výchovu. V případě aplikace tohoto zákona je tak třeba brát tuto zkratku v potaz a vykládat pojem v širším smyslu, tedy jako výchovu a vzdělávání.
- Předškolní vzdělávání a předškolní pedagogika. Předškolní vzdělávání je jednoduše řečeno vzdělávání dětí předškolního věku, tedy dětí, jejichž věk je zpravidla od 3 do 6 let. Jinými

---

²⁷ Sociologická encyklopedie. Vzdělávání [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vzd%C4%9BI%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD>.

²⁸ PRŮCHA, Jan; MAREŠ, Jiří; WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 292.

²⁹ Idem, s. 277.

slovy, jedná se o vývojové období dítěte od dovršení 3. roku po vstup do školy.³⁰ Vzděláváním těchto dětí se zabývá předškolní pedagogika jakožto aplikovaná pedagogická disciplína.

- Škola a školské zařízení. V pedagogickém pojetí je škola „*společenská instituce, jejíž funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů*“³¹. Školský zákon v §7 uvádí, že vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení. Dále podává výčet institucí, které pokládá za školy, mezi nimi i mateřské školy. Školská zařízení naproti tomu nabízejí služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání poskytované ve školách, případně s ním úzce souvisí. Taktéž mohou poskytovat vzdělávání v rámci institucí s cílem zajišťovat ústavní nebo ochrannou výchovu či preventivně výchovnou péči. Školy i školská zařízení se řídí školním vzdělávacím programem, pracují v nich pedagogičtí pracovníci a musí být zapsány do rejstříku škol a školských zařízení.

Předškolní vzdělávání představuje fázi vzdělávání, během níž se děti seznamují se sociálním prostředím, získávají základní znalosti o světě kolem sebe a setkávají se s podněty, které budou později formovat jejich další vzdělávání a postoje k životu. Toto vzdělávání nejen doplňuje a obohacuje výchovu poskytovanou rodinou, ale také ji aktivně podporuje tím, že rozvíjí specifické dovednosti a podněcuje růst dítěte.³² Předškolní vzdělávání tak, jak ho známe dnes, se však nezrodilo ze dne na den, ale předcházelo mu dlouhý vývoj, kdy se od úplné ignorance dítěte a dětství postupně přecházelo k jeho ochraně a pochopení jeho individuality.

O výchově v prvobytné společnosti nejsou dochované písemné záznamy, nicméně víme, že v této společnosti byl skupinový způsob života a neexistovala žádná výchovně vzdělávací instituce.³³ Vzhledem k nevelkému množství znalostí stačilo k přejímání poznatků učení nápodobou, kdy první diferenciací výchovy jednotlivě pro děvčata a chlapce vznikla až s přirozenou dělbou práce, přičemž chlapci se učili lovu, boji a výrobě zbraní, zatímco dívky se učily vařit, šít oděv a starat se o domácnost.³⁴

V antickém Yecku, konkrétně ve Spartě, byly děti v předškolním věku vychovávány matkou či chůvou a věnovaly se hrám, které rozvíjely jejich tělesnou a duševní zdatnost. V Athénách byly

---

³⁰ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. 2. aktualiz. vyd. Praha: INFORMATORIUM, 2022, s. 106.

³¹ PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*, s. 238.

³² Národní ústav pro vzdělávání. Předškolní vzdělávání [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/predskolni-vzdelavani.html>.

³³ PAVLOVSKÁ, Marie; SYSLOVÁ, Zora; ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Dějiny předškolní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 7.

³⁴ Idem.

malé děti rovněž v péči matky, ovšem jejich rozvoj byl mnohostrannější než ve Spartě, takže se kromě fyzické stránky zabývaly například i ruční prací, hudbou, pohádkami atd.³⁵ Prvním, kdo píše o nutnosti záměrné výchovy a vzdělávání dítěte předškolního věku, je Platon.³⁶ Děti považuje za majetek státu a požaduje pro ně veřejnou předškolní výchovu se zdůrazněním významu pohádek a her.³⁷ Dalším řeckým myslitelem zabývajícím se výchovou je Aristoteles. Podle Aristotela je výchova prostředkem rozvoje státu a má být státní, nicméně do 7 let věku dítěte má probíhat u matky v rodině.³⁸

Ve starém Yímě v období rodovém a královském (8. stol. př. n. l. – 6 stol. př. n. l.) existovala pouze rodinná výchova zaměřená na to, aby z dítěte vychovala zemědělce a vojáka.³⁹ Bohužel až do 4. století př. n. l. nemělo malé dítě pro společnost žádnou hodnotu, o čemž svědčí například právo otce římské rodiny nad životem a smrtí nově narozeného potomka – *ius vitae ac necis*.⁴⁰

Ve středověku se mělo za to, že do 7 let věku dítěte jsou za něj rodiče plně odpovědní. Na dítě bylo navíc pohlíženo jako na malého dospělého, takže pro něj výchova nebyla vůbec uzpůsobena. Děti z chudých vrstev byly vychovávány k práci, zatímco dětem z vyšších společenských sfér se dostalo výchovy zohledňující jejich potřeby.⁴¹

Bohužel dětmi a dětstvím opovrhuje i humanismus.⁴² I přesto, že humanismus je směr, který se staví do opozice proti tradičním středověkým dogmatům a do centra dění a zájmů staví člověka, dítě nepovažuje za plnohodnotnou osobu. Tak například Michel de Montaigne zastává názor, že děti nejsou hodny lásky a dětství je období nedokonalosti, ze kterého je třeba vyrůst.⁴³ Od těchto myšlenek se odkloní až Komenský, který ve svém díle *Informatorium školy mateřské* (Lešno 1632) vysvětluje potřebu věnovat se dětem, dát jim pozornost a respektovat jejich zvláštnosti. *Informatorium* je až do 19. století nejucelenější soubor argumentovaných názorů na cíle, obsah, metody a formy výchovy dětí do 6 let.⁴⁴ „Školou mateřskou“ je však podle Komenského mateřský klín, tedy nejedná se zatím o institucionalizovanou podobu předškolního zařízení, ale o zdůraznění role rodiny, potažmo matky ve výchovném procesu dítěte.⁴⁵ Zajímavé je bezesporu to, že

---

³⁵ Idem, s. 8.

³⁶ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 299.

³⁷ PAVLOVSKÁ, Marie; SYSLOVÁ, Zora; ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Dějiny předškolní pedagogiky*, s. 10.

³⁸ Idem.

³⁹ Idem, s. 11.

⁴⁰ Idem, s. 12.

⁴¹ Idem, s. 14.

⁴² KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana; PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2010, s. 125.

⁴³ Idem.

⁴⁴ RÝDL, Karel; ŠMELOVÁ, Eva. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 9.

⁴⁵ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 299.

Komenský byl první na světě, kdo zařadil výchovu dětí předškolního věku do výchovného a vzdělávacího systému.⁴⁶

Další krůček vpřed znamená 17. století, kdy se s boomem strojové výroby naskytne problém, kdo bude hlídat děti pracujících matek. Začnou proto vznikat zařízení při továrnách pro předškolní děti. Průkopníkem této myšlenky je Robert Owen, který koncept školek zrealizuje při skotské prádelně v New Lanarku a pojmenuje ji *Infant school*. Tato škola je určena pro děti dělníků ve věku 2 až 6 let a působí zde vysloužilý tkadlec, bývalý továrník, který děti vede hlavně k praktickým činnostem.⁴⁷

V českém prostoru byly zakládány první instituce pro péči o děti v raném a předškolním věku již od 30. let 19. století, kterým se říkalo opatrovny a byly zřizovány zámožnými mecenáši, dobročinnými spolky, obcemi i majiteli průmyslových podniků.⁴⁸ V těchto zařízeních nejprve působily staré ženy, které za minimální plat a v nuzných podmínkách hlídaly děti.⁴⁹ Ambicí zřizovatelů tehdy nebylo děti učit, nýbrž pouze hlídat. Teprve až později se z pouhého hlídání stala i výchova a učení, proto se i změnil název zařízení, a z pouhé opatrovny či hlídárny se institucím začalo říkat škola.⁵⁰

Koncem 30. let 19. století vznikl v Německu nový druh vzdělávací instituce, a to *Kindergarten*, jejímž zakladatelem byl Friedrich Fröbel. Fröbel věří, že děti je třeba vychovávat od útlého věku, je třeba je odborně pěstovat a ošetřovat – proto název dětská zahrádka – Kindergarten. O děti pečují vzdělané vychovatelky, které jim umožňují individuální rozvoj, sebevzdělávání a sebevýchovu. Není zde striktní disciplína a učení probíhá hlavně formou hry. Trend Kindergarten se šířil po Evropě a v českých zemích se objevil v roce 1864 v Praze. V této době již byly ale v Německu Kindergarten zakázány (k zákazu došlo roku 1848), protože prý nabádaly děti k ateismu a socialismu. Paradoxem je, že sám Fröbel nebyl ani ateista, ani socialista.⁵¹

Koncem 19. století se v Evropě školky podobaly svým režimem spíše školám. Panovala zde kázeň a disciplína a učitelka byla v centru veškerého dění.⁵² Proti striktní výchově se postupně zvedá vlna nevole, která vytvoří reformační proud. Zastánci reformní pedagogiky se snaží najít alternativní způsob, jak děti vzdělávat, aniž by je nutili dodržovat striktní pravidla.⁵³

---

⁴⁶ RÝDL, Karel; ŠMELOVÁ, Eva. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu*, s. 9.

⁴⁷ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 301.

⁴⁸ PRŮCHA, Jan (ed.). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 108.

⁴⁹ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 301.

⁵⁰ Idem.

⁵¹ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 302-304; srov. PAVLOVSKÁ, Marie; SYSLOVÁ, Zora; ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Dějiny předškolní pedagogiky*, s. 34.

⁵² MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s.304.

⁵³ PAVLOVSKÁ, Marie; SYSLOVÁ, Zora; ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Dějiny předškolní pedagogiky*, s.39.

Představitelkou humánnějšího stylu výchovy je například Maria Montessori, italská pedagožka, která odmítá dril dětí a pracuje i se sociálně znevýhodněnými jedinci. V Yímě založí *Casa dei Bambino*, školku, která rozvíjí dětskou individualitu a potřebu seberealizace.⁵⁴ Reformní proud se objevuje i v Česku v době 1. republiky, kdy hlavní myšlenkou je, že mateřská škola nemá být škola, ale spíše rodina.

V období samostatného Československa (1918-1938) dochází k rozvoji jeslí a mateřských škol.⁵⁵ Vzhledem k tomu, že MŠ spadaly pod správu ministerstva sociální péče, velká část učitelek neměla potřebné pedagogické vzdělání – to si mohly od roku 1936 zvyšovat na Škole vysokých studií pedagogických.⁵⁶

Změna nastane opět v období socialismu, kdy vstoupí v platnost zákon o základní úpravě jednotného školství č. 95/1948 Sb. Tímto dojde k oficiálnímu zařazení mateřských škol do školské soustavy. V této době jsou školky určeny především pro děti pracujících matek. V roce 1953 vstoupí v platnost zákon č. 31/1953 Sb. o školské soustavě a vzdělávání učitelů a jsou vydány Prozatímní osnovy pro mateřské školy, které jsou v roce 1955 zavedeny do praxe pod názvem Osnovy pro mateřské školy. Socialistickým ideálem je kolektivní výchova, která tíhne k tomu, aby měly všechny děti stejné podmínky, čímž naprosto zašlepe individuální potřeby jedinců.⁵⁷

Po roce 1989 dojde k ústupu od trendu jednotné školy a do popředí vstupuje osobnostně orientovaný model předškolního vzdělávání. Ve vzdělávacích programech jsou reflektovány nové školské systémy a plány, kterými je například Waldorfská pedagogika, Montessori pedagogika, Step by step atd.⁵⁸

Je tedy vidět, že cesta ke školce tak, jak ji známe dnes, byla dlouhá a spletitá. Nicméně právě díky chybám minulosti a díky velkým myslitelům a zastáncům dětských práv známe školku jako místo, kde se děti mohou všestranně rozvíjet, absorbovat poznatky a zkušenosti a jsou pod odborným dohledem kvalifikovaných pedagogických pracovníků.

---

⁵⁴ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 304.

⁵⁵ PRŮCHA, Jan. *Předškolní dítě a svět vzdělávání*, s. 110.

⁵⁶ Idem.

⁵⁷ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 306-307.

⁵⁸ PRŮCHA, Jan; KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Předškolní pedagogika: Učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013, s. 124-125.

3. Cíle a obsah předškolního vzdělávání

„Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat“

Jan Amos Komenský

Cíle hrají ve vzdělávání nezastupitelnou roli. Cíl je určitý ideál, kterého se snažíme prostřednictvím výchovy u dětí předškolního věku dosáhnout. Tak, jak se vyvíjely názory na ideální systém předškolního vzdělávání, vyvíjely se i cíle. Obecně lze říci, že dnešní cíle vycházejí z toho, v jaké instituci je výchova a vzdělávání realizováno a jsou formulovány jak na úrovni zákonné (v našem případě především ve školském zákoně), tak i ve vzdělávacích programech, a to jak na celostátní úrovni, tak i na úrovni jednotlivých škol, popřípadě tříd. Tyto cíle můžeme rozdělit na cíle výuky, cíle školního roku, cíle pro určité tematické bloky a cíle pro jednotlivé dítě.⁵⁹ Hlavním cílem předškolního vzdělávání je podle §33 školského zákona podpora rozvoje osobnosti dítěte, a to jak citového, tak i rozumového a tělesného, dále osvojení základních pravidel společenského soužití a vytváření společenských a mravních hodnot. Předškolní vzdělávání má rovněž děti připravit na další studium a integrovat znevýhodněné jedince do společnosti.

Cíle předškolního vzdělávání jsou obsaženy v kurikulárních dokumentech. Ty jsou vytvářeny na dvou úrovních – školní a státní. Státní úroveň představují *Národní program vzdělávání* a rámcové vzdělávací programy. Národní program vzdělávání vymezuje vzdělávání jako celek, zatímco RVP vymezují rámec vzdělávání pro jeho jednotlivé stupně vzdělávání, tedy předškolní, základní a střední.⁶⁰ Základním národním kurikulárním dokumentem pro oblast předškolního vzdělávání je *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Do roku 2020 byl významný i *Národní program rozvoje vzdělávání* neboli Bílá kniha, která však pozbývá platnosti schválením *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030*. Školní úroveň tvoří školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Tyto programy, tedy ŠVP, mohou být dále konkretizovány v třídním vzdělávacím programu („TVP“), který na rozdíl od RVP a ŠVP není povinným dokumentem a jedná se o pracovní materiál jednotlivých učitelek vytvořených pro jednotlivé školní třídy.⁶¹

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (v platnosti od roku 2021) stanovuje základní podmínky, pravidla a požadavky pro formální vzdělávání dětí v předškolním

⁵⁹ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*, s. 111.

⁶⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Zář 2021 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2022/02/RVP-PV-zari-2021.pdf>.

⁶¹ SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006, s. 5.

věku. Tato pravidla platí pro vzdělávací činnosti v institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení a jsou závazná pro předškolní vzdělávání prováděné v mateřských školách, mateřských školách pro děti se „speciálními vzdělávacími potřebami“⁶², lesních mateřských školách a přípravných třídách základních škol.⁶³ RVP PV stanovuje základní kompetence, které by dítě předškolního věku mělo zvládnout, než nastoupí do základní školy. Je tedy základním podkladem pro tvorbu ŠVP jednotlivých škol, které z něj vycházejí a dále ho přizpůsobují svým možnostem, představám a konkrétním cílům.

RVP PV byl vytvořen tak, aby respektoval aktuální požadavky kurikulární reformy a zohledňoval přirozené vývojové charakteristiky dětí. Jeho cílem je podporovat individuální rozvoj a vzdělávání každého dítěte, soustředí se na formování klíčových kompetencí a zajišťuje, že pedagogické programy prováděné různými mateřskými školami budou mít srovnatelnou účinnost. Tento program umožňuje mateřským školám využívat různé přístupy a metody vzdělávání, které lze přizpůsobit specifickým regionálním a místním podmínkám, možnostem a potřebám.⁶⁴ Institucionální předškolní vzdělávání má především za úkol doplňovat a posilovat rodičovskou výchovu. Těsně spolupracuje s rodinou a společně se snaží vytvářet pro dítě prostředí, které je plné různorodých a vhodných podnětů pro jeho aktivní rozvoj a učení. Poskytuje dítěti „odbornou péči s cílem podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané“⁶⁵.

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi, kterými jsou rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí vzdělávací cíle a dílčí výstupy. Tyto cílové kategorie jsou spolu vzájemně provázané a jedna doplňuje druhou. Rámcové cíle vyjadřují všeobecné záměry předškolního vzdělávání, kterými jsou rozvoj dítěte, jeho vzdělávání a poznávání, naučení se základním hodnotám naší společnosti a získání osobní nezávislosti a schopnost působit jako samostatná osobnost v interakci se svým prostředím.⁶⁶ Klíčové kompetence představují výstupy, resp. předpokládané vědomosti a dovednosti, které si dítě v průběhu předškolního vzdělávání osvojí. Yadáme sem: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a kompetence činnostní a občanské. Dílčí cíle naopak konkretizují a rozpracovávají vzdělávací záměry v jednotlivých vzdělávacích oblastech. Nakonec

---

⁶² Jedná se o MŠ pro děti s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem. A to na základě § 16 odst. 9 školského zákona.

⁶³ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online].

⁶⁴ Idem, s. 5

⁶⁵ Idem.

⁶⁶ Idem, s. 10.

dílčí výstupy jsou opět nějaké dílčí kompetence, které si dítě díky předškolnímu vzdělávání odnese.

Pro předškolní vzdělávání jsou důležité nejen vzdělávací cíle, ale rovněž vzdělávací obsah. Podle pedagogického slovníku je obsah vzdělávání „*prostředek kultivace člověka, odrážející úroveň poznání a sociální zkušenosti, zajišťující integritu a kontinuitu vývoje společnosti*“⁶⁷. Obsah školního vzdělávání je tedy „*strukturovaný a funkčně uspořádaný výběr obsahu vzdělávání, odpovídající cílům příslušného stupně/typu školy, respektující prostředí, věk, předpoklady a zkušenosti žáků*“⁶⁸. Jednoduše řečeno se tedy jedná o to, jaké konkrétní učivo a jaké konkrétní znalosti a kompetence budou dětem předány. Obsah učiva nalézáme v učebních plánech, učebních osnovách, celoročním a tematickém plánu, učebnicích či v didaktických příručkách.⁶⁹ Pro děti předškolního věku je vzdělávací obsah formulován v RVP PV, a to v podobě „učiva“ a „očekávaných výstupů“, které by měly děti od 2 do 6 (7) let zvládnout.

Vzdělávací obsah je rozdělen do 5 vzdělávacích oblastí, kterými jsou Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. Každá z těchto oblastí dále zahrnuje 4 kategorie: dílčí cíle (tj. co by měl pedagog u dětí předškolního věku rozvíjet a podporovat), vzdělávací nabídka (tj. činnosti k naplňování daných cílů), očekávané výstupy (tj. to, co by mělo dítě zvládnout při ukončení předškolního vzdělávání; tyto výstupy jsou spíše orientační a nejsou pro děti povinné) a rizika, která mohou ohrozit úspěch vzdělávacích záměrů.

- *Dítě a jeho tělo.* Jedná se o biologickou vzdělávací oblast, jejímž cílem je podněcovat a podporovat fyzický a neurosvalový rozvoj dítěte, zlepšovat jeho celkový fyzický stav a tělesnou výkonnost, rozvíjet jeho pohybové a manipulační dovednosti, učit ho dovednostem sebeobsluhy a motivovat ho k zdravým životním návykům a postojům. Mezi jednotlivé vzdělávací cíle (tedy to, co učitel usiluje podpořit u dítěte) patří například uvědomění si vlastního těla, rozvoj a využívání všech smyslů a osvojení si praktických dovedností odpovídajících věku. Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti poskytuje) zahrnuje různé aktivity, jako jsou pohyby po místnosti (chůze, běh, skoky a podobně), statické pohyby (změny poloh a pohybů těla na místě), jednoduché úkony s předměty, aktivity zaměřené na zdraví a hudební a hudebně-pohybové hry. Očekávané výstupy (co dítě obvykle zvládne na konci předškolního období) zahrnují udržování správného tělesného postoje, zvládnání základních pohybových dovedností a orientaci v prostoru, koordinaci pohybů a orientaci v prostoru, schopnost napodobovat jednoduché pohyby a schopnost

---

⁶⁷ PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*, s. 142.

⁶⁸ Idem.

⁶⁹ MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*.

vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů. Rizika (to, co může ohrozit úspěch vzdělávacích cílů učitele) zahrnují například nevhodný denní režim nesoucí se v rozporu s fyziologickými potřebami dítěte, nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí nebo omezení samostatnosti dítěte při pohybových aktivitách a nedostatek příležitostí pro praktické činnosti.

- *Dítě a jeho psychika.* Jedná se vzdělávací oblast psychologického zaměření, jejímž cílem je především podpora duševního rozvoje dítěte. Tato oblast zahrnuje tři podoblasti: 1. Jazyk a řeč, 2. Poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazie, myšlenkové operace a 3. Sebepojetí, city a vůle. Každá z těchto podoblastí opět definuje dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika.
- *Dítě a ten druhý.* Záměrem vzdělávací oblasti Dítě a ten druhý je podpora utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému.
- *Dítě a společnost.* Jedná se o sociálně-kulturní vzdělávací oblast, jejíž cílem je ukázat dítěti, že nežije ve společnosti sám, ale že zde existuje nějaké soužití lidí a je třeba respektovat určitá společenská pravidla.
- *Dítě a svět.* Environmentální oblast Dítě a svět zas dává dítěti vhled do dění kolem sebe a snaží se mu předat základní povědomí o životním prostředí.

Vzdělávací obsah RVP PV slouží jako východisko pro učitele při přípravě svého vlastního vzdělávacího plánu (vzdělávací nabídky). Učitel tento obsah implementuje do školního vzdělávacího programu ve formě integrovaných bloků, které představují způsob, jakým budou tato témata prezentována dětem. Toto je jediný požadavek společný pro všechny vzdělávací programy vyvíjené na školní úrovni. Školy mají tak volnost v tom, jakým způsobem přijmou a uplatní vzdělávací obsah z RVP PV. Tyto bloky mohou mít různou délku, mohou být dlouhodobé, střednědobé nebo krátkodobé. Zaměření těchto bloků vychází z přirozených potřeb a zájmů dítěte a ze skutečností, které jsou dítěti blízké v jeho životě. Jejich obsah musí být srozumitelný, užitečný a prakticky využitelný pro předškolní děti. Tyto integrované bloky jsou navrženy tak, aby vzájemně spolupracovaly, doplňovaly se a mohly se prolínat, což umožňuje plynulý přechod z jednoho tématu na druhé.⁷⁰

---

⁷⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online], s. 30.

4. Organizace předškolního vzdělávání

„Neučíme se pro školu, ale pro život“

Seneca

Předškolní vzdělávání je regulováno řadou předpisů upravujících různé aspekty jak chodu a činnosti MŠ, tak i běžných denních činností, jako jsou například hygienické požadavky či stravování. Právně stanoveny jsou rovněž požadavky na osoby působící ve vzdělávacích institucích. Vzhledem k tomu, že předškolní vzdělávání je komplexní a mnohvrstevné, vybrala jsem si pro účely této práce pouze některé aspekty jeho organizace, a to jednak vysvětlení toho, kdo vůbec mateřskou školu navštěvuje, dále typy školek, přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání, rozsah povinného předškolního vzdělávání a stravování a péči o zdraví dětí v MŠ.

4.1. Účastníci předškolního vzdělávání

Podle § 34 odst. 1 ŠkolZ se předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let, přičemž dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. Je zde tedy zakotvena spodní věková hranice, a to s účinností od září roku 2020. Vzhledem k tomu, že děti mladší 3 let nemají na přijetí právní nárok, hlavním kritériem pro jejich akceptaci je jednak kapacita mateřské školy, jednak i schopnost účastnit se předškolního vzdělávání, tedy určitý stupeň samostatnosti dítěte a osvojení si základních hygienických návyků.⁷¹ Cílem předškolního vzdělávání je především vzdělávací, a ne pečovatelská činnost. Dítě tedy již ode dne přijetí má být schopno plnit požadavky stanovené RVP a stát se tak plnohodnotnou součástí předškolního kolektivu.

Péče o děti, které nebyly či nemohly být přijaty do mateřské školy, je však možno institucionálně zabezpečit i jinak. Zpravidla velmi malé děti (děti do 3 let věku) bylo v minulosti možné přijmout do jeslí, tj. zdravotnického zařízení podle § 38 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Jednalo se v podstatě o zařízení zaměřené na kolektivní péči, které kromě výchovy nabízelo malým dětem i zdravotní péči. V České republice však již oficiálně neexistují, neboť byly zrušeny zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, který nabyl účinnosti k 1. dubnu 2012. Nově však existuje koncept tzv. mikrojeslí. Původně se jednalo o pilotní projekt Ministerstva práce a sociálních věcí a Evropské unie, který nabízel pravidelnou péči o děti od šesti měsíců do čtyř let

---

⁷¹ MORAVEC, Ondřej. § 34 [Organizace předškolního vzdělávání]. In: RIGEL, Filip, BAHÝĽOVÁ, Lenka, MORAVEC, Ondřej, PUŠKINOVÁ, Monika, KUDROVÁ, Veronika. *Školský zákon*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 188, marg. č. 2.

v kolektivu maximálně čtyř dětí. Projekt se ujal a mikrojesle fungují i nadále. K péči o děti je rovněž možné využít například dětské skupiny, které fungují na bázi denního režimu a nejedná se ani o mateřskou školu zapsanou ve školském rejstříku ani o zdravotnické zařízení. Pro provoz dětské skupiny je třeba živnostenské oprávnění k provozu od místně příslušného živnostenského úřadu, jelikož se jedná o živnost vázanou (příloha 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání). Poskytovatelé služby péče o dítě v dětské skupině jsou evidováni Ministerstvem práce a sociálních věcí v Evidenci dětských skupin (viz zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů).

Školský zákon naopak nestanovuje horní hranici věku dětí vzdělávaných v mateřských školách, kterou lze nicméně implicitně odvodit z ustanovení týkajících se základního vzdělávání, především z § 36 a 37 ŠkolZ.⁷² Dítě tedy ukončuje vzdělávání v mateřské škole v momentě, kdy má začít jeho povinná školní docházka. Poměrně rozšířený je v českých končinách i fenomén odkladů povinné školní docházky. Zajímavá data k tomu nabízí Česká školní inspekce,⁷³ která konstatuje, že navzdory plošným opatřením k zamezení nárůstu počtu odkladů dětí předškolního věku se situace nezlepšuje a Česká republika v počtu odkladů výrazně převyšuje evropský průměr.⁷⁴ Dle výzkumu podíl dětí, kterým je odložena povinná školní docházka, dlouhodobě dosahuje 20 %, v posledních letech dokonce 25 %, což jednoznačně představuje zátěž nejen pro vzdělávací systém, ale i pro děti samé. Podle § 37 odst. 1 školského zákona je možné povinnou školní docházku dítěte odložit v případě, že dítě není dostatečně tělesně či duševně vyspělé, požádá o to jeho zákonný zástupce a žádost je zároveň podložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Zákonný zástupce takto požádá při zápisu k povinnému základnímu vzdělávání dítěte, přičemž začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

4.2. Mateřské školy a jejich druhy

Mateřská škola je jedním z druhů škol patřících do vzdělávací soustavy České republiky. Podle § 7 odst. 1 školského zákona tvoří vzdělávací soustavu školy a školská zařízení. Mateřská škola, jak již sám název napovídá, patří do kategorie škol, jelikož uskutečňuje vzdělávání podle

---

⁷² KATZOVÁ, P. *Školský zákon: Komentář* [online], marg. č. 5.

⁷³ Česká školní inspekce. Odklady povinné školní docházky [online]. 2024 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2024_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/Odklady_povinne_skolni_dochazky.pdf.

⁷⁴ Idem, s. 3.

vzdělávacích programů vymezených v § 3 školského zákona a vzdělávání zde zajišťují pedagogičtí pracovníci. Proto, aby škola mohla vykonávat svoji činnost, musí být zapsaná do školského rejstříku (§ 7 odst. 7 ŠkolZ). Školský zákon předpokládá existenci škol zřizovaných veřejnými i soukromými subjekty (zřizovateli). Za veřejné zřizovatele se považují územně samosprávné celky (tedy kraje a obce, popřípadě dobrovolné svazky obcí) a dále ústřední orgány státní správy (v § 8 ŠkolZ je explicitně uvedeno Ministerstvo školství, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zahraničních věcí). Mezi neveřejné zřizovatele lze naopak zařadit registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a dále ostatní právnické osoby nebo fyzické osoby zřizující školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo jako právnické osoby podle zvláštních právních předpisů⁷⁵ (§ 6 ŠkolZ). Oba typy škol, jak školy zřizované veřejnými zřizovateli, tak i školy zřizované soukromými zřizovateli, poskytují rovnocenné vzdělání, neboť školský zákon mezi nimi nečiní žádný rozdíl, mají tedy stejné postavení. K tomu se vyjadřuje i judikatura, konkrétně například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.7.2011, č.j. 1 As 53/2011 – 109, 2437/2011 Sb. NSS, kde mimo jiné uvádí, že *„školský zákon je postaven na jednotné úpravě poskytování vzdělávání v zásadě bez ohledu na zřizovatele školy či školského zařízení“*. Specifické postavení mají nicméně tzv. firemní školky, ovšem pouze z hlediska přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání. Blíže to stanovuje § 34 odst. 8 školského zákona, kde se uvádí, že *„zřizovatel může určit mateřskou školu nebo její odloučené pracoviště ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. Na tuto mateřskou školu nebo odloučené pracoviště se nevztahují odstavce 2 až 4 a § 35 odst. 1 [tj. pravidla týkající se zápisu a přijetí dětí do školky]. O přijetí (...) rozhoduje ředitel na základě kritérií stanovených zřizovatelem, je-li jím stát, kraj, obec nebo svazek obcí, a v ostatních případech rozhoduje na základě kritérií stanovených vnitřním předpisem právnické osoby vykonávající činnost školy“*.

Jak bylo zmíněno, školský zákon rozlišuje mateřské školy podle zřizovatele. Kromě toho je možné MŠ dělit i podle vzdělávacího programu, a to například na školky církevní, lesní, Montessori, Daltonské, Waldorfské, jazykové či speciální.

---

⁷⁵ Zde se jedná o zákon o obecně prospěšných společnostech.

4.3. Přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání

Přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání je značně odlišné od přijímání žáků do jiných školských institucí, a to hned z několika důvodů. Předně je třeba zmínit, že na rozdíl od základní školy není vzdělávání v mateřské škole, vyjma posledního ročníku před zahájením povinné školní docházky, povinné. Dále platí, že školský zákon nestanovuje dětem mladším tří let právní nárok na přijetí do MŠ. Zároveň nejsou děti k předškolnímu vzdělávání selektovány na základě schopností, ale spíše na základě kapacitních možností a vyspělosti daného jedince. Taková úprava by se konec konců přičila i fundamentálnímu cíli stanovenému v § 33 ŠkolZ, kterým je vytváření základních předpokladů pro pokračování ve vzdělávání.

Podle § 34 odst. 3 ŠkolZ o přijetí dětí do mateřské školy rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce. Stanoví proto termín a místo zápisu k předškolní docházce a zveřejní je způsobem v místě obvyklým (§ 34 odst. 2 ŠkolZ). Rodiče tak mají mít skutečně možnost se o zápisu dovědět a reálnou šanci své dítě do školy přihlásit. Zákon fakticky rozlišuje tři režimy přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání, a to zaprvé režim přijímání dětí, na které se vztahuje povinnost předškolního vzdělávání, tedy děti starší pěti let, zadruhé režim pro děti „spádové“, tedy děti starší tří let, které mají trvalý pobyt ve školském obvodu mateřské školy, a nakonec režim pro děti ostatní.⁷⁶ To, že děti, pro něž platí povinná předškolní docházka, mají při přijímání přednost, není překvapivé, ani diskriminační. Přednostní přijímání spádových dětí je přímo zakotveno v zákoně, konkrétně v § 34 odst. 3 věta druhá ŠkolZ, který říká, že „*do mateřské školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se přednostně přijímají děti, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně třetího roku věku, pokud mají místo trvalého pobytu (...) v příslušném školském obvodu nebo jsou umístěné v tomto obvodu v dětském domově.*“ Ostatní děti, které nespádají do předchozích kategorií, může v podstatě ředitel školy přijmout dle vlastního uvážení, neboť zákon nestanovuje další kritéria.⁷⁷ K tomu se nicméně vyjadřuje i Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku ze dne 4. 4. 2013, č. j. 7 Ans 21/2012-22 uvádí, že kritéria pro přijetí mají být předem stanovena, mají být logická, uplatňována pro všechny stejně a nediskriminační. Možnými kritérii se opakovaně zabývá i veřejný ochránce práv, který je rozpracovává ve svých doporučeních. Tak například v doporučení k rovnému přístupu v předškolním vzdělávání z roku 2018 se veřejná ochránkyně práv zabývá kritérii jako je trvalý pobyt, pořadí přijetí přihlášky, sourozenec v mateřské škole, vzdálenost bydliště či místa od mateřské školy, sdílení alternativního

⁷⁶ Yízení školy. Kritéria pro přijímání do mateřských škol [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/kriteria-pro-prijimani-do-materskych-skol-a-8351.html>.

⁷⁷ Kromě odkazu na § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, který mimo jiné stanovuje, že mateřská škola může přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro kontraindikace.

pedagogického přístupu či losování.⁷⁸ Dalšími kritérii, se kterými je možno se setkat, může být zaměstnanost rodičů, sociální situace či zdravotní stav dítěte. Zvláštní situace nastává v případě tzv. firemních školek, tedy mateřských škol nebo jejich odloučených pracovišť ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. V tomto případě se na ředitele škol nevztahují dříve zmíněná pravidla týkající se zápisu a přijímání dětí k povinnému vzdělávání a při výběru budoucích žáků školy se řídí pokyny zřizovatele. I přes to, že volba kritérií pro přijetí je v zásadě v gesci ředitele školy, s ohledem na ústavní zásady je důležité vyvarovat se nepřijatelné diskriminace a zjevné svévole. Postup ředitele při rozhodování musí být rovněž přezkoumatelný.⁷⁹

Dítě je k předškolnímu vzdělávání přijato na základě správního řízení podle pravidel správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.). Jedná se o rozhodování o právech a povinnostech v oblasti státní správy.⁸⁰ Původně byla ve školském zákoně v § 183 odst. 2 stanovena výluka, kdy použití správního řádu nebylo možné. To se však změnilo novelou provedenou zákonem č. 472/2011 Sb., takže v současné době je správní řád plně použitelný. Yízení o přijetí dítěte k povinné školní docházce je svým charakterem řízením na žádost, kterou za nezletilého podává jeho zákonný zástupce (s tím, že se implicitně předpokládá, že vůle jednoho zákonného zástupce je v souladu s vůlí druhého⁸¹).

Pokud dítě není přijato k předškolnímu vzdělávání, zákonný zástupce má právo podat odvolání podle § 81 odst. 1 správního řádu do 15 dnů od oznámení rozhodnutí (§ 83 odst. 1 SY). Odvolání se podává prostřednictvím správního orgánu, který napadené rozhodnutí vydal, tedy prostřednictvím ředitele mateřské školy (§ 86 odst. 1 SY ve spojení s § 165 odst. 2 písm. b) ŠkolZ). Yeditel mateřské školy může rozhodnutí o nepřijetí zrušit nebo změnit, pokud tím zcela vyhoví odvolání a zároveň nevznikne újma žádnému z účastníků (§ 87 SY). Pokud tuto možnost nevyužije, je povinen postoupit spis odvolacímu správnímu orgánu do 30 dnů od doručení odvolání (§ 88 odst. 1 SY). Odvolacím orgánem je nejbližší nadřízený správní orgán, kterým je v tomto případě krajský úřad (§ 183 odst. 3 ŠkolZ a § 89 odst. 1 SY).

Rozhodnutí o nepřijetí dítěte je soudně přezkoumatelné v rámci řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 soudního řádu správního, jelikož jde o rozhodnutí týkající se veřejných subjektivních práv dítěte, konkrétně o právo na předškolní vzdělávání ve škole

---

⁷⁸Veřejný ochránce práv. Doporučení k rovnému přístupu k předškolnímu vzdělávání [online]. 2017 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/25-2017-DIS-JMK_Doporučení_k_rovnému_přístupu_k_předškolnímu_vzdělávání.pdf.

⁷⁹MORAVEC, Ondřej. § 34 [Organizace předškolního vzdělávání], s. 191, marg. č. 18.

⁸⁰KATZOVÁ, P. *Školský zákon: Komentář* [online].

⁸¹V případě, že by se rodiče nedohodli, tedy vůle jednoho by neodpovídala vůli druhého z nich, pak by se postupovalo podle § 877 občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že volba vzdělání dítěte se považuje za významnou záležitost, musí se na ni rodiče dohodnout. Nedohodnou-li se, pak rozhodne soud.

zařazené do vzdělávací soustavy zřízené státem, přičemž nezáleží na tom, kdo je zřizovatelem dané mateřské školy.⁸² Sama skutečnost, že neexistuje právní nárok na přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání, není překážkou soudní přezkoumatelnosti zamítavého rozhodnutí; nestačí však opřít žalobu o prostý fakt nepřijetí, je třeba doložit nezákonnost rozhodnutí, což může být způsobeno nepřezkoumatelností rozhodnutí, nesprávným vyhodnocením kritérií nebo vadami přijímacího řízení.⁸³

4.4. Povinné předškolní vzdělávání a způsoby jeho plnění

Podle § 34a odst. 1 školského zákona se povinné předškolní vzdělávání vztahuje na státní občany České republiky, kteří pobývají na území České republiky déle než 90 dnů, na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů, na cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a rovněž na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany. Výjimka se týká dětí s hlubokým mentálním postižením, pro které předškolní vzdělávání povinné není. Předškolní vzdělávání je podle § 34 odst. 1 ŠkolZ povinné od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, jinými slovy školka je povinná pro děti, které dosáhly věku 5 let před 1. zářím daného školního roku. Dítě, pro které je předškolní vzdělávání povinné, se vzdělává v mateřské škole zřízené obcí nebo svazkem obcí ve školském obvodu, v němž má dítě místo trvalého pobytu, v případě cizince místo pobytu (§ 34a odst. 2 věta druhá ŠkolZ). Tato škola se nazývá spádová mateřská škola. Zákonný zástupce může zvolit i jinou mateřskou školu než spádovou, musí o tom ale informovat ředitele spádové mateřské školy (§ 34a odst. 2 in fine ŠkolZ).

Dítě má na výběr 4 možnosti realizace předškolního vzdělávání, a to: 1. pravidelnou denní docházku do mateřské školy, 2. individuální vzdělávání, 3. vzdělávání v přípravné třídě základní školy či ve třídě přípravného stupně základní školy speciální a 4. vzdělávání v zahraniční škole (§ 34a odst. 5 ŠkolZ).

Ad 1. Povinné předškolní vzdělávání probíhá formou pravidelné denní docházky v rozsahu nepřetržitých 4 hodin ve dnech, v nichž je dána povinnost předškolního vzdělávání, tj. v pracovních dnech mimo školních prázdnin v souladu s organizací školního roku v základních a středních školách (§ 1c odst. 1 vyhlášky o předškolním vzdělávání, § 34a odst. 3 ŠkolZ). Podmínky pro uvolňování dětí ze vzdělávání a omlouvání jejich neúčasti stanoví školní řád, přičemž ředitel

---

⁸² MORAVEC, Ondřej. § 34 [Organizace předškolního vzdělávání], s. 191.

⁸³ Idem.

mateřské školy má právo požadovat doložení důvodů nepřítomnosti dítěte a zákonný zástupce je povinen tyto důvody doložit nejpozději do tří dnů od výzvy (§ 34a odst. 4 ŠkolZ).

Ad 2. Dítě je možné vzdělávat i bez pravidelné denní docházky do mateřské školy. Jedná se o individuální (domácí) vzdělávání, které je možné využít v odůvodněných případech po oznámení zákonného zástupce. Pokud má být dítě individuálně vzděláváno po většinu školního roku, musí zákonný zástupce oznámit tuto skutečnost nejpozději tři měsíce před začátkem školního roku, tj. nejpozději do konce května (§ 34b odst. 1 ŠkolZ), přičemž individuální vzdělávání lze zahájit nejdříve ode dne, kdy bylo oznámení doručeno řediteli mateřské školy, a musí obsahovat jméno, příjmení, rodné číslo a místo trvalého pobytu dítěte, uvedení období, ve kterém má být dítě individuálně vzděláváno, a důvody pro individuální vzdělávání (§ 34b odst. 2 ŠkolZ). Yeditel mateřské školy doporučí zákonnému zástupci oblasti, ve kterých má být dítě vzděláváno, vycházející z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, přičemž mateřská škola nabyté znalosti dítěte v rámci individuálního vzdělávání ověřuje (§ 34b odst. 3 ŠkolZ). Pokud k ověření nedojde ani v náhradním termínu, respektive pokud zákonný zástupce nezajistí účast dítěte u ověření ani v náhradním termínu, ředitel mateřské školy individuální vzdělávání ukončí (§ 34b odst. 4 ŠkolZ). Odvolání proti rozhodnutí ředitele mateřské školy o ukončení individuálního vzdělávání dítěte nemá odkladný účinek a po takto ukončeném vzdělávání nelze dítě opětovně individuálně vzdělávat (§ 34b odst. 5, odst. 6 ŠkolZ). Výdaje spojené s individuálním vzděláváním hradí zákonný zástupce dítěte až na výjimky sám (§ 34b odst. 7 ŠkolZ).

Ad 3. *Přípravné třídy základní školy* jsou speciální třídy určené pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky (§ 47 odst. 1 ŠkolZ). Tyto třídy mají za úkol připravit děti na školní docházku, přičemž se zaměřují na vyrovnání jejich vývojových rozdílů. Přednostně jsou tedy určeny dětem, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Přípravné třídy jsou zřizovány obcemi, svazky obcí, kraji, registrovanými církvemi, náboženskými společnostmi a dalšími oprávněnými osobami, přičemž přípravnou třídu musí navštěvovat minimálně 10 dětí. K zřízení přípravné třídy je potřeba souhlas krajského úřadu (pro obce, svazky obcí a kraje) nebo ministerstva (pro církevní a jiné zřizovatele). O zařazení dítěte do přípravné třídy rozhoduje ředitel školy na základě žádosti zákonného zástupce a písemného doporučení školského poradenského zařízení (§ 47 odst. 2 ŠkolZ). *Přípravný stupeň základní školy speciální* naproti tomu poskytuje přípravu dětem se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, kombinovaným postižením nebo autismem na vzdělávání v základní škole speciální (§ 48a odst. 1 ŠkolZ). Třídy tohoto stupně mohou zřizovat obce, svazky obcí, kraje, registrované církve a další oprávněné osoby. K jejich zřízení je potřeba souhlas krajského úřadu nebo ministerstva, v závislosti na typu zřizovatele (§

48a odst. 1 ŠkolZ). O zařazení dítěte do třídy přípravného stupně rozhoduje ředitel školy na základě žádosti zákonného zástupce a doporučení školského poradenského zařízení (§ 48a odst. 2 ŠkolZ), přičemž dítě může být zařazeno do třídy od školního roku, kdy dosáhne 5 let, a to i během školního roku (§ 48a odst. 3 ŠkolZ). Třída musí mít mezi 4 a 6 žáky a vzdělávání v ní trvá maximálně 3 školní roky.

Pokud bude dítě plnit povinnost předškolního vzdělávání v přípravné třídě základní školy, ve třídě přípravného stupně základní školy speciální nebo v zahraniční škole s povolením ministerstva, musí zákonný zástupce tuto skutečnost oznámit řediteli spádové mateřské školy nejpozději 3 měsíce před začátkem školního roku, ve kterém dítě zahájí povinné vzdělávání (§ 43a odst. 6 ŠkolZ).

4.5. Stravování dětí v MŠ

Důležitým aspektem právní úpravy v oblasti předškolního vzdělávání je i stravování dětí v institucích zajišťujících preprimární vzdělávání, a to nejen z důvodu podpory zdravého fyzického i duševního vývoje, prevence obezity a dalších chronických onemocnění, ale i proto, že společné stravování plní sociální a výchovnou funkci.⁸⁴

Úprava školního stravování je ve své obecnosti zakotvena ve školském zákoně, konkrétně v § 122. Strava poskytovaná dětem je zde tzv. hmotné zabezpečení, na které mají mimo jiné nárok děti v mateřských školách, přípravných třídách základní školy a přípravném stupni základní školy speciální (§ 122 odst. 2 ŠkolZ). Hmotné zabezpečení pro děti v MŠ zajišťuje právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, přičemž organizace zřízené státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí mohou spolupracovat se svým zřizovatelem a toto hmotné zabezpečení může být poskytováno za úplatu (§ 122 odst. 3 ŠkolZ). Školní stravování je přednostně zajišťováno v zařízeních školního stravování⁸⁵, přičemž právnické osoby vykonávající činnost škol nebo školských zařízení mohou školní stravování smluvně zajistit i u jiné osoby poskytující stravovací služby, což u právnických osob zřízených státem, registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi s oprávněním zřizovat církevní školy vyžaduje předchozí souhlas ministerstva (§ 122 odst. 4 ŠkolZ). Školní stravování je poskytováno jinou osobou poskytující stravovací služby

---

⁸⁴ Srov. ILLKOVÁ, Olga a Zdeňka DAŇKOVÁ. *Zdravá výživa v mateřské škole*. Praha: Portál, 2004. MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada), MAROTZ, Lynn. *Health, Safety, and Nutrition for the Young Child*. Cengage Learning, 2014.

⁸⁵ Zařízení školního stravování jsou školní jídelna, školní jídelna – vývařovna, školní jídelna – výdejna a výdejna lesní mateřské školy (vyhláška č. 107/2005 Sb. o školním stravování).

pouze v mimořádných případech, kdy není možné zajistit tyto služby v zařízeních školního stravování (§ 2 odst. 2 ŠkolStravVyhl).

Vyhláška o předškolním vzdělávání sice stravování dětí také upravuje, ale stanovuje v podstatě toliko, že při přijetí dítěte do mateřské školy ředitel školy, ve spolupráci se zákonným zástupcem dítěte, určí způsob a rozsah stravování, přičemž rozsah musí být nastaven tak, aby dítě mělo zajištěné stravování vždy, pokud je v době podávání jídla přítomno v mateřské škole (§ 4 odst. 1). V praxi to znamená, že pokud je dítě v mateřské školce v době podávání stravy přítomno, musí se stravovat společně s ostatními, přičemž dítě bez dietního omezení odebírá jídlo připravené školní jídelnou a není povoleno si donášet vlastní pokrmy.⁸⁶

Podrobnější úpravu najdemem ve vyhlášce o školním stravování (vyhláška č. 107/2005 Sb.), která upravuje organizaci školního stravování, rozsah těchto služeb a úplatu za ně. Věnuje se i případům, kdy dítě nemůže z důvodu zdravotního omezení konzumovat běžnou stravu a potřebuje speciální dietu. Strávníkům, jejichž zdravotní stav vyžaduje stravování s omezeními podle dietního režimu, může provozovatel stravovacích služeb poskytovat školní stravování v dietním režimu, při jehož poskytování používá receptury schválené buď nutričním terapeutem, nebo lékařem se specializovanou způsobilostí v oboru praktické lékařství pro děti a dorost, dětské lékařství, vnitřní lékařství, všeobecné praktické lékařství, endokrinologie a diabetologie, či gastroenterologie, nebo lékařem se zvláštní specializovanou způsobilostí v oboru hygiena dětí a dorostu, hygiena výživy a předmětů běžného užívání, dětská endokrinologie a diabetologie, nebo dětská gastroenterologie a hepatologie (§ 2 odst. 4, odst. 5 ŠkolStravVyhl).⁸⁷ V zásadě existují dvě možnosti dietního stravování: buď školní jídelna připravuje pro dítě dietní stravu podle podmínek stanovených vyhláškou, nebo ředitel školy povolí přinášení vlastního dietního jídla do zařízení.⁸⁸

4.6. Péče o zdraví a bezpečnost dětí v MŠ

Pro zajištění kvalitního vzdělávání dětí v mateřských školách je nezbytné dbát na jejich bezpečnost a zdraví. Právní základ pro ochranu zdraví a bezpečnosti dětí je dán článkem 31 Listiny základních práv a svobod, který garantuje právo na ochranu zdraví. Tento princip se promítá také ve školském zákoně, který v § 29 odst. 1 stanoví, že školy a školská zařízení musí při vzdělávání a souvisejících aktivitách zohlednit základní fyziologické potřeby dětí a vytvářet podmínky podporující jejich zdravý vývoj a prevenci sociálně patologických jevů. Školy a školská zařízení

---

⁸⁶ Společnost pro výživu. Musí se dítě stravovat ve školce? [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.vyzivaspol.cz/musi-se-dite-stravovat-ve-skolce/>.

⁸⁷ V oblasti stravování dětí je relevantní i vyhláška č. 282/2016 Sb. o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních.

⁸⁸ Společnost pro výživu. *Musí se dítě stravovat ve školce?* [online].

tedy nesou odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí nejen během výuky, ale i při dalších činnostech spojených se vzděláváním a školními službami. To zahrnuje i poskytování potřebných informací k zajištění bezpečnosti a zdraví, jak uvádí § 29 odst. 2 ŠkolZ. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává metodické pokyny, které školám a školským zařízením pomáhají při implementaci opatření na ochranu zdraví a bezpečnosti. V případě úrazů mají školy a školská zařízení povinnost vést přesnou evidenci těchto událostí, jak je uvedeno v § 29 odst. 3 ŠkolZ.

Péči o zdraví a bezpečnost dětí se podrobněji věnují podzákonné předpisy. Podle § 5 odst. 1 vyhlášky o předškolním vzdělávání je mateřská škola zodpovědná za bezpečnost dětí od chvíle, kdy je učitel převezme od zákonného zástupce dítěte či jím pověřené osoby, až do jejich předání zpět. Pozornost je dále věnována maximálnímu počtu dětí, které připadají na jednoho pedagogického pracovníka v případě, kdy vzdělávání dětí probíhá mimo běžný prostor školy.

Za zmínku rozhodně stojí vyhláška č. 160/2024 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a dětských skupin (dále jen „HygPožVyhl“). Tato vyhláška podrobně upravuje například prostorové podmínky zařízení pro výchovu a vzdělávání pro děti předškolního věku, zásobování vodou, vybavení nábytkem, osvětlení, mikroklimatické podmínky a provozní podmínky. Co se týče prostorových podmínek v zařízeních pro předškolní vzdělávání, podle § 3 odst. 1 této vyhlášky musí mít zařízení a provozovny venkovní prostor, kde se děti mohou volně pohybovat. Pokud tento prostor není k dispozici, lze jej nahradit obdobnou plochou v docházkové vzdálenosti, přičemž tato vzdálenost musí odpovídat věku a fyzickým možnostem dětí a také účelu, pro který bude plocha v rámci jejich denního režimu využívána. Podrobné podmínky jsou stanoveny i pro vnitřní prostory v zařízeních pro výchovu a vzdělávání pro děti předškolního věku. Na základě § 4 odst. 1 HygPožVyhl musí vnitřní prostory umožňovat realizaci výuky, volnou hru, odpočinek, osobní hygienu, tělesná cvičení a zajištění stravování, pokud to není řešeno v jiném stravovacím zařízení. Lehátka či lůžka pro děti musí poskytovat pevnou oporu zad, tepelnou izolaci a musí být mezi nimi dostatek prostoru pro volný pohyb. Prostor určený pro ukládání lehátek, lůžek a lůžkovin musí umožňovat jejich provětrávání a oddělené uložení lůžkovin pro každé dítě, přičemž každé dítě musí mít své lůžkoviny individuálně přidělené a označené. Co se týče nábytku v zařízeních pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku, musí být přizpůsobený různým výškám dětí a podporovat správné držení těla (§ 13 odst. 1 HygPožVyhl).

Vyhláška o hygienických požadavcích dále podrobně upravuje požadavky na osvětlení ve vnitřních prostorech budov. Obecně lze shrnout, že osvětlení musí odpovídat požadavkům české technické normy upravující denní osvětlení.

Podle § 19 odst. 1 HygPožVyhl musí být vnitřní prostory budov přímo větratelné, přičemž přirozené větrání je zajištěno, pokud jsou okna a clonící zařízení otevíratelná a zavíratelná bezpečným způsobem z podlahy. Při extrémních venkovních teplotách, kdy teplota vzduchu ve stínu přesahuje 30 °C, musí být v těchto zařízeních zajištěno snížení tepelné zátěže dětí, to znamená zajistit zejména pobyt dětí v tepelně nezatíženém prostředí s adekvátním pitným režimem (§ 19 odst. 3 HygPožVyhl). Pokud venkovní podmínky neumožňují přirozené větrání kvůli překročení přípustných hodnot škodlivin nebo hluku, musí být mikroklimatické podmínky a přívod čerstvého vzduchu zajištěny vzduchotechnickým zařízením (§ 19 odst. 4 HygPožVyhl).

Výuka a denní režim musí být přizpůsobeny věkovým zvláštnostem dětí a jejich biorytmům (§ 20 odst. 1 HygPožVyhl). Děti by měly maximálně využívat čas venkovního pobytu, přičemž délka může být upravena podle aktuálních klimatických podmínek (§ 20 odst. 2 HygPožVyhl).

Kromě výše zmíněných předpisů upravuje oblast bezpečnosti a ochrany zdraví dále například zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů či zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Je tedy vidět, že oblast péče o zdraví a bezpečnost dětí je jedna z důležitých oblastí upravených v rámci předškolního vzdělávání.

5. Kvalifikace učitele mateřské školy

„Naši učitelé nesmějí být podobní sloupům u cest, jež pouze ukazují, ale samy nejdou.“
Jan Amos Komenský

Učitelé jsou jedním ze základních činitelů vzdělávacího procesu.⁸⁹ Pojem učitel je součástí širší skupiny nazývané pedagogičtí pracovníci, jak je blíže specifikováno v § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Podle pedagogického slovníku je učitel profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky vzdělávacího procesu, přičemž k výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost.⁹⁰ Tato pedagogická způsobilost, respektive kvalifikace má dvě roviny, a to jednak rovinu profesní, jednak rovinu právní.⁹¹ Profesní aspekt je způsobilost k vykonávání určitého povolání nebo sjednané pracovní činnosti s požadovanou úrovní složitosti, přesnosti a náročnosti práce v požadované kvalitě⁹², zatímco právní aspekt je stanoven zákonnými požadavky pro kvalifikaci učitelů mateřských škol. Stěžejním zákonem v této oblasti je již zmiňovaný zákon o pedagogických pracovnících, který jednak obecně vymezuje, kdo je pedagogickým pracovníkem a stanovuje předpoklady pro výkon této činnosti, jednak upravuje, jak získat kvalifikační požadavky pro konkrétní stupeň vzdělávací soustavy.

K tomu, aby se osoba mohla stát pedagogickým pracovníkem, musí být svéprávná a bezúhonná, dále musí mít odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, být zdravotně způsobilá a prokázat znalost českého jazyka, není-li stanoveno jinak (§ 3 odst. 1 PedPracZ). Učitel/ka mateřské školy získává odbornou kvalifikaci několika způsoby, které jsou vypočteny v § 6 odst. 1 PedPracZ (pokud se jedná o „běžnou“ MŠ) a v § 6 odst. 2 PedPracZ (pokud se jedná o školu zřízenou pro děti se specifickými potřebami) zákona o pedagogických pracovnících. Zaměříme-li se na „běžnou“ MŠ, je tedy (zjednodušeně řečeno) třeba alternativně: a) vysokoškolské vzdělání v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů mateřské školy, b) vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogika nebo v akreditovaném studijním programu zaměřeném na přípravu učitelů 1. stupně základní školy, vychovatelství či pedagogiku volného času, s následným studiem k rozšíření odborné kvalifikace zaměřeným na přípravu učitelů mateřské školy, c) vyšší odborné vzdělání v oboru zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy, d) vyšší odborné vzdělání v oboru zaměřeném na přípravu

⁸⁹ SYSLOVÁ, Zora. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, s. 19.

⁹⁰ PRŮCHA, Jan, *Pedagogický slovník*, s.261.

⁹¹ VAŠUTOVÁ, J. Kvalifikační požadavky pro nové role učitelů. In: WALTEROVÁ, E. (ed.). *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém. Sborník z celostátní konference, 2. díl*. Praha: UK, 2001.

⁹² PRŮCHA, Jan, *Pedagogický slovník*, s. 110.

vychovatelů s dalším studiem pro učitele mateřské školy, e) středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou v oboru zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy, f) středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou v oboru zaměřeném na přípravu vychovatelů a doplňkovou zkouškou z předškolní pedagogiky, nebo g) vzděláním podle odstavce 2 písm. a) nebo b) PedPracZ.

Pedagogičtí pracovníci mají na základě § 24 odst. 1 PedPracZ povinnost účastnit se dalšího vzdělávání, které je nezbytné pro obnovu, udržení a doplňování jejich kvalifikace během výkonu pedagogické činnosti. Dále se podle § 24 odst. 2 PedPracZ mohou účastnit i dalších vzdělávacích aktivit zaměřených na zvyšování kvalifikace.

Dosažená kvalifikace může hrát roli v zařazení učitele do kariérního systému. Kariérní systém je upraven v § 29 PedPracZ a jedná se o soubor pravidel stanovených pro zařazení pedagogických pracovníků do kariérních stupňů (§ 29 odst. 1 PedPracZ). Existují celkem čtyři kariérní stupně, přičemž každý z nich odpovídá jiné úrovni profesní zralosti. První úroveň je určena začínajícím učitelům, kteří prokazují schopnost splnit základní požadavky pro výkon učitelského povolání a začínají se orientovat v profesní praxi. Druhá úroveň představuje samostatného učitele, který se zaměřuje na kvalitní výkon své práce a neustálý profesní růst, tedy na zajištění kvalitní výuky a osobního vzdělávání. Třetí úroveň je vyhrazena vynikajícím učitelům, kteří mají dlouhodobě výborné výsledky a působí jako pedagogičtí lídři, a aktivně se podílejí na rozvoji a podpoře svých kolegů. Čtvrtá a poslední úroveň je určena pro vynikající učitele a lídry školského systému, kteří nejenže dosahují vysokých profesních výsledků, ale také se podílejí na rozvoji školství v České republice.⁹³

Je patrné, že profese předškolního pedagoga je jakousi raritou, neboť ji lze v českém prostředí vykonávat i bez nutnosti absolvování vysokoškolského vzdělání. Lze si tedy logicky položit otázku, zda je středoškolská příprava pro tuto profesi dostačující. Nahlédneme-li za hranice České republiky, zjistíme, že ve většině zemí je pro výkon učitele v mateřské škole nutné absolvovat terciální, tedy vysokoškolské vzdělání.⁹⁴ Podle odbornice na předškolní vzdělávání, Zory Syslové, by učitel mateřské školy měl být vysokoškolsky vzdělaným profesionálem, jelikož kurikulární reforma vyžaduje zásadní proměnu pojetí celé učitelské profese, nicméně je třeba dodat, že zatím neexistuje žádný výzkum, který by jednoznačně potvrdil či vyvrátil, zda je pro profesi učitele středoškolské vzdělání dostačující.⁹⁵

---

⁹³ SYSLOVÁ, Zora; CHALOUPKOVÁ, Lucie. *Rámeček profesních kvalit učitele mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2015, s. 34.

⁹⁴ SYSLOVÁ, Zora. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*, s. 23.

⁹⁵ Idem.

6. Předškolní vzdělávání ve světě: francouzská perspektiva

V poslední kapitole této práce bych se ráda zaměřila na pohled do zahraničí, konkrétně na francouzský vzdělávací systém. Domnívám se, že nejen z právního hlediska, ale i v širším kontextu je užitečné zkoumat, jak vzdělávání vypadá v jiných zemích. Nahlédnutí do zahraničních přístupů může nabídnout inspiraci v různých oblastech a přinést nápady, jak stávající český školský systém obohatit. Cílem této kapitoly není podat vyčerpávající přehled poznatků o tom, jak funguje francouzský předškolní vzdělávací systém, ale pouze stručně nastínit některé aspekty vzdělávání v tomto státě.

Mateřská škola je jedním z nejvýraznějších prvků francouzského vzdělávacího systému, je místem prvních zkušeností a učení. Jak uvádí francouzský *Code de l'éducation* (školský zákon) v článku L111-1, vzdělávání je nejvyšší národní prioritou a je koncipováno a organizováno s ohledem na žáky a studenty a přispívá k rovnosti příležitostí a k boji proti sociálním a územním nerovnostem. Posláním mateřské školy je vzdělávat a socializovat děti ve věku od 2 do 6 let (spodní hranice je stanovena v čl. L113-1 *Code de l'éducation*), přičemž povinná docházka se vztahuje od roku 2019 na děti ve věku od 3 do 6 let (čl. L131-1 *Code de l'éducation*). Dítě, které má ve dni zahájení školního roku 2 roky, může být rovněž přijato, pokud jsou volná místa a pokud dosáhlo určité autonomie.⁹⁶ Jestliže má rodič zájem o zápis dítěte do určité školky, přihlášku je třeba podat nejpozději v červnu před začátkem školního roku, přičemž je třeba si domluvit schůzku s ředitelem nebo ředitelkou školy, kteří schválí přijetí dítěte na základě potvrzení o zápisu, které vystaví obecní úřad.⁹⁷

Státní mateřské školy jsou bezplatné a laické a jsou plně integrovány do vzdělávacího systému, v němž tvoří základní článek. Na celém území Francie se předškolní docházka řídí stejnými principy, což se projevuje například tak, že se zde uskutečňuje smíšené vzdělávání chlapců a dívek, školní rok je rozvržen tím způsobem, aby kopíroval systém školy základní, a její směřování je určováno státem a obcemi, které mají v oblasti předškolního vzdělávání sdílené kompetence.⁹⁸

Základní principy předškolního vzdělávání mají svůj základ již v preambuli ústavy z roku 1946, která je nedílnou součástí aktuálně platné a účinné francouzské ústavy z roku 1958, a to v článku 13, který stanoví, že národ garantuje rovný přístup dětí i dospělých ke vzdělání, přičemž

---

⁹⁶Ministère de l'Éducation nationale. Présentation de l'école maternelle [online]. Dostupné z: <https://mallettedesparents.education.gouv.fr/parents/ID129/presentation-de-l-ecole-maternelle> [cit. 2025-01-22].

⁹⁷ Idem.

⁹⁸ Ministère de l'Éducation nationale. L'école maternelle : le cycle des apprentissages premiers [online]. Dostupné z: https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Europe_et_international/21/2/ecole-maternelle_113212.pdf [cit. 2025-01-22], s. 3.

organizace veřejného, bezplatného a sekulárního vzdělávacího systému na všech úrovních je povinností státu. Kromě rovnosti patří mezi hlavní princip předškolního vzdělávání i inkluze, respekt ke schopnostem jedince učit se, participace rodičů, předávání republikových hodnot, podpora a spolupráce žáků či například podpora sociální rozmanitosti (čl. L111-1 *Code de l'éducation*).

Co se týče organizace předškolní vzdělávání, školka je většinou rozdělena do tří stupňů (sekcí), a to na malou (*petite section*), střední (*moyenne section*) a velkou sekci (*grande section*), podle věku dětí. Předškolní docházka obvykle končí okolo šestého roku věku, kdy dítě přechází do základní školy. Co se týče odkladu povinné školní docházky a prodloužení předškolního vzdělávání, je to samozřejmě možné, nicméně ne příliš časté, přičemž z formálního hlediska je třeba respektovat zvláštní postup k tomu určený.⁹⁹

Délka školního týdne pro žáky v mateřské škole je stanovena na dvacet čtyři hodin a školní rok čítá celkem 36 týdnů¹⁰⁰, přičemž věk a specifické tempo malých dětí jsou v organizaci života v předškolním zařízení zohledněny.¹⁰¹

Zajímavé je, že klíčoví hráči mateřské školy nejsou jen učitelé a děti, ale svou roli zde mají i ředitelé, učitelé základních škol (ti mohou působit v některých třídách školky), specializovaní územní pracovníci (asistují učitelům, doprovázejí děti při různých školních akcích, starají se o hygienu dětí), učitelé ze sítě speciální pomoci (pomáhají rozpoznat problémy u některých žáků a poskytují přiměřenou podporu), lékaři a zdravotní sestry či inspektoři národního vzdělávání (dbají na zavádění vzdělávací politiky ve třídách a školách).¹⁰²

Školka je obecně vnímána nejen jako prostředí, které podporuje rozvoj všech aspektů osobnosti dítěte, ale také jako nezbytná etapa pro adaptaci a úspěch ve škole.¹⁰³ Jejím hlavním posláním je probudit v dětech touhu chodit do školy a učit se, posilovat a rozvíjet jejich osobnost, zatímco se společně učí, rozvíjejí své vyjadřovací schopnosti, objevují písmo, čísla a další oblasti učení prostřednictvím hry, přemýšlení, řešení problémů a zapamatování.¹⁰⁴

---

⁹⁹ Idem, s. 5.

¹⁰⁰ Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. Programmes et horaires à l'école maternelle [online]. Dostupné z: <https://www.education.gouv.fr/programmes-et-horaires-l-ecole-maternelle-4193> [cit. 2025-01-22].

¹⁰¹ Ministère de l'Éducation nationale, Présentation de l'école maternelle.

¹⁰² Idem.

¹⁰³ Ministère de l'Éducation nationale, L'école maternelle : le cycle des apprentissages premiers, s.3.

¹⁰⁴ Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse, L'école maternelle [online]. Dostupné z: <https://www.education.gouv.fr/l-ecole-maternelle-11534> [cit. 2025-01-22].

Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat právní úpravu předškolního vzdělávání v České republice, přičemž hlavní důraz byl kladen na mateřské školy jakožto základní pilíř preprimární edukace. I když si plně uvědomuji šíři a komplexnost tématu, podařilo se mi, dle mého názoru, zmapovat nejpodstatnější aspekty právní regulace, které ovlivňují jak organizaci, tak i fungování a kvalitu předškolního vzdělávání.

V práci jsem se zaměřila na vybrané segmenty právní úpravy, zejména na organizaci mateřských škol, podmínky přijímání dětí, zajištění jejich bezpečnosti a zdraví a kvalifikační požadavky na pedagogické pracovníky. Zvolená analyticko-deskriptivní metodologie se ukázala jako efektivní pro vytvoření co nejucelenějšího přehledu právních pramenů a jejich praktických dopadů.

Významným přínosem práce je také pohled na předškolní vzdělávání ve Francii. Francouzský systém může být v mnohém inspirací i pro český kontext. Klade důraz zejména na rovný přístup, inkluzi a silnou roli státu a zajišťuje bezplatné a jednotně organizované předškolní vzdělávání. Výuka je koncentrovaná do třech stupňů a neméně důležitý je i fakt, že na předškolním vzdělávání aktivně participují i jiní aktéři než sami učitelé (např. asistenti, inspektoři, územní pracovníci a zdravotníci).

Přestože současná právní úprava předškolního vzdělávání v České republice poskytuje jasný rámec pro fungování mateřských škol, lze jí vytknout, že některé aspekty mohou v praxi vyvolávat problémy či nejasnosti. Při psaní této práce jsem objevila několik oblastí, které si dle mého názoru zaslouží kritickou reflexi a které by mohly být zlepšeny nejen na úrovni legislativy, ale i v každodenním fungování mateřských škol. Jsou jimi: košatost právní úpravy předškolního vzdělávání, rovný přístup ke vzdělávání, volnost při tvorbě RVP a ŠVP a jeho rozšíření o digitální kompetence, přijímání dětí mladších tří let, odklad školní docházky, alternativní formy péče, časový rámec pro povinné předškolní vzdělávání, přípravné třídy, školní stravování a kvalifikace učitelů MŠ.

Ad košatost právní úpravy předškolního vzdělávání. Současná právní úprava předškolního vzdělávání je poměrně rozsáhlá a zahrnuje množství různých právních předpisů. Na jednu stranu tento přístup umožňuje detailní regulaci, na druhou stranu si ale myslím, že právě tato komplexnost může být problematická, zejména pro rodiče a pedagogy, kteří se s právními texty běžně nesetkávají. Samozřejmě existují různé metodické příručky, ale ty jsou bohužel často zaměřeny spíše na konkrétní vzdělávací postupy, tvorbu školních a třídních vzdělávacích programů atd, místo aby se soustředily na práci s právními předpisy jako je například školský zákon. Bylo by

užitečné se zaměřit rovněž na rozšíření právních znalostí pedagogů. Jsem také přesvědčena, že by bylo přínosné zahrnout více právních kompetencí přímo do oborů zaměřených na předškolní pedagogiku, aby se učitelé lépe orientovali v právních otázkách, se kterými se budou setkávat v pedagogické praxi. Samozřejmě беру na vědomí, že tento návrh může být vnímán různě – někteří by ho mohli ocenit, zatímco jiní by ho mohli vnímat jako zbytečnou komplikaci na cestě za jejich vysněným povoláním.

Ad rovný přístup ke vzdělávání. Rovný přístup ke vzdělávání vnímám jako klíčový princip, který by měl být zajištěn pro všechny děti bez rozdílu. Přesto se domnívám, že v praxi může jeho naplnění narážet na různé překážky, například na nedostatečnou kapacitu mateřských škol, na problémy se zapojením dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí nebo na jazykové bariéry u dětí z rodin, kde se nemluví česky. Osobně jsem se během svého výzkumu, který se však netýkal této diplomové práce, setkala s případem dítěte z asijského kulturního a jazykového prostředí, které nerozumělo českému jazyku, což výrazně komplikovalo jeho zapojení do vzdělávacích činností. Paní učitelky měly problém dítěti vysvětlit, co má dělat, což podle mého názoru poukazuje na nedostatek podpůrných nástrojů a metod pro podobné situace. Na druhou stranu jsem v jiné mateřské škole viděla kreativní přístup, kdy paní učitelky používaly pro komunikaci s dětmi s odlišným mateřským jazykem obrázky základních instrukcí. Tento nápad se mi velmi líbil, ale domnívám se, že by stálo za to vytvořit jednotný a komplexní systém podpory, který by zajistil, že podobné metody budou snadno dostupné a využitelné ve všech mateřských školách.

Ad volnost při tvorbě ŠVP a jeho rozšíření o digitální kompetence. Současný rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání nabízí velkou míru volnosti při tvorbě školních a třídních vzdělávacích programů. Tato flexibilita umožňuje přizpůsobení vzdělávacího obsahu místním podmínkám, potřebám a zájmům dětí. Na druhou stranu však tato volnost může vést k nerovnostem v kvalitě vzdělávání mezi jednotlivými mateřskými školami. Základ sice vychází z jednotného RVP PV, ŠVP se ale může napříč školkami podstatně lišit v přístupu ke konkrétním vzdělávacím oblastem. Jako další bod k zamyšlení nabízím rozšíření vzdělávacích oblastí RVP PV o digitální kompetence. Tento koncept není ničím novým, neboť se již objevuje v RVP pro základní školy, kde je součástí průřezového tématu mediální výchova, která zahrnuje i výuku o komunikačních a digitálních technologiích. V rámci předškolní výchovy se k integraci „digitálního bloku“ sice ještě nepřistoupilo, nicméně tento krok je podle mého víc než žádoucí. Už malé děti přicházejí do kontaktu s digitálními zařízeními, typicky mobilními telefony, a proto věřím, že by nebylo od věci naučit je základním zásadám bezpečného používání těchto technologií. Návrh je to samozřejmě kontroverzní, jelikož digitální technologie jsou často vnímány jako pro děti škodlivé. Pokud by se ale toto téma pojalo dostatečně citlivě s ohledem na rozumový vývoj

dětí předškolního věku, jsem přesvědčena, že by napomohlo lepšímu pochopení digitálního světa a větší bezpečnosti při používání technologií.

Ad přijímání dětí mladších tří let. Kritéria pro přijetí dětí mladších tří let, jako je schopnost osvojit si hygienické návyky a určitý stupeň samostatnosti, považuji za logická z hlediska organizačních potřeb mateřských škol, avšak v praxi mohou být obtížně posuzovatelná. Myslím si, že zavedení podrobnějších metodických pokynů pro ředitele by pomohlo tyto požadavky jasněji vymezit, čímž by se předešlo subjektivnímu rozhodování a zvýšila se transparentnost celého procesu. Dále se domnívám, že pravidla pro přijímání dětí mladších tří let jsou stále poměrně nejednoznačná a jejich aplikace se může v jednotlivých regionech lišit. Zpřesnění zákonných kritérií a povinné zveřejňování jasných a přehledných podmínek na webových stránkách mateřských škol by mohlo přispět ke sjednocení postupů a usnadnit rodičům orientaci. Současně bych považovala za přínosné vytvořit dostupné informační materiály, které by rodičům srozumitelně vysvětlily celý proces přijímacího řízení, včetně možností odvolání a soudního přezkumu.

Ad odklad školní docházky. Zajímavým jevem v českém prostředí je vysoký počet odkladů školní docházky, který výrazně převyšuje evropský průměr. Tento trend si vysvětluji jako kombinaci nedostatečné připravenosti dětí k povinné školní docházce a obavy rodičů z přechodu na základní školu. V rámci předcházení nárůstu počtu odkladů bych doporučila vytvořit speciální programy, jejichž cílem by byl rozvoj dovedností potřebných pro nástup do školy, a to například formou pravidelných workshopů či rodičovských dílen. Dále bych akcentovala větší spolupráci mezi mateřskými a základními školami, aby si budoucí prvňáčci mohli ještě v bezpečném prostředí školky vyzkoušet nezbytné kompetence pro nástup na základní školu.

Ad alternativní formy péče. Myslím si, že alternativní formy péče, jako jsou mikrojesle a dětské skupiny, jsou skvělým doplňkem péče o děti do tří let. Bylo by ale dobré lépe je zakotvit v právním rámci předškolního vzdělávání, aby rodiče měli jasnější představu o tom, jak tato zařízení fungují, a aby byla zajištěna jejich kvalita a dostupnost. Také by stálo za to více propojit tato zařízení s mateřskými školami – třeba sdílením ověřených metod nebo pořádáním společných aktivit.

Ad časový rámec pro povinné předškolní vzdělávání. Domnívám se, že čtyřhodinový časový rámec povinného předškolního vzdělávání je obecně dobře nastavený, protože respektuje věkové zvláštnosti dětí a nenarušuje rodinný režim. Přesto si myslím, že pro některé skupiny dětí by mohl být tento rozsah nedostačující. Například u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami by bylo užitečné umožnit prodloužení denního pobytu v mateřské škole, aby měly dostatek času na adaptaci a zvládnutí požadavků přípravy na základní školu. Stejně tak by delší denní pobyt mohl

pomoci dětem z jazykově a kulturně odlišného prostředí, které čelí jazykovým bariérám a potřebují intenzivnější podporu při osvojování českého jazyka.

Ad přípravné třídy. Co se týče přípravných tříd základní školy, mám za to, že jejich význam při vyrovnávání rozdílů mezi dětmi je zjevný, zejména pro ty, které měly odklad školní docházky nebo pocházejí z prostředí, jež nepodporuje vzdělávání. Přesto mám pocit, že jejich dostupnost není dostatečně zajištěna, a to zejména v menších obcích, kde bývá problém naplnit minimální počet dětí potřebný pro zřízení přípravné třídy. Z mého pohledu by mohlo být řešením sdílení přípravných tříd mezi několika školami nebo obcemi, případně snížení minimálního počtu dětí, který je pro jejich zřízení vyžadován.

Ad školní stravování. Domnívám se, že oblast stravování v mateřských školách je právně dobře zakotvena, ale prostor pro zlepšení stále existuje. Různorodost stravovacích potřeb dětí není ve vyhláškách a školském zákoně dostatečně reflektována, což v praxi často naráží na omezené kapacity a nedostatek odborného personálu v jídelnách. Bylo by proto vhodné školním jídelnám poskytnout větší metodickou podporu při přípravě dietních jídel nebo zvýšit finanční dotace na speciální diety. Povinné stravování v mateřských školách, kdy děti musí odebírat jídlo z jídelny, může být pro některé rodiny omezující, zejména z důvodu specifických stravovacích požadavků, jako jsou náboženské nebo životní preference (například veganství, vegetariánství atd.). Zvážit by se mohla větší flexibilita, například umožnění donášky vlastního jídla za stanovených hygienických podmínek. Současně by právní úprava mohla klást větší důraz na výživovou kvalitu a edukaci v oblasti zdravé výživy. Tematické projekty, jako jsou dny zdravé výživy, pěstování bylinek či zeleniny na školních zahradách, by mohly přispět nejen k osvětě, ale také k motivaci dětí i rodičů.

Ad kvalifikace učitelů MŠ. Jedním z klíčových aspektů v oblasti kvalifikace učitelů mateřských škol je otázka minimálního vzdělání. Domnívám se, že by bylo vhodné zvážit zavedení povinného vysokoškolského vzdělání pro učitele mateřských škol. V porovnání s mezinárodními standardy je česká situace výjimečná, protože středoškolské vzdělání s maturitou je stále považováno za dostatečné. Osobně si myslím, že vysokoškolské vzdělání by mohlo přinést větší odbornou kvalifikaci a umožnit učitelům lépe zvládat výzvy aktuálního světa, přičemž by se mohla i zvýšit prestiž tohoto povolání. Na druhou stranu si uvědomuji, že by taková změna mohla vést k nedostatku kvalifikovaných pracovníků a zvýšení nároků na vzdělávací instituce. Bylo by proto nutné pečlivě zvažovat, jak a kdy tuto změnu implementovat. Dalším důležitým bodem je otázka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Ačkoli je tato povinnost zakotvena v zákoně, je prakticky nevymahatelná. Osobně si myslím, že by bylo užitečné, kdyby se z této víceméně proklamace stala právně závazná povinnost se všemi důsledky. V praxi by to znamenalo, že učitelé

by byli povinni se pravidelně vzdělávat, přičemž v případě neplnění této povinnosti by následovala sankce. Zároveň by však bylo nutné definovat jasná pravidla – jaká vzdělávací témata jsou povinná, jak často by se měli učitelé vzdělávat, kdo by vzdělávání kontroloval a jak by byly sankce uplatňovány. Taková úprava by mohla přinést vyšší profesionalitu a kvalifikovanost učitelů, ale je otázkou, zda by přínos převážil náklady spojené s kontrolou, administrativou a samotným vzděláváním. Tento krok by vyžadoval důkladnou analýzu a pilotní projekty před zavedením do praxe. Závěrem bych chtěla zmínit také otázku zvýšení atraktivity profese učitele mateřské školy. Osobně si myslím, že by bylo vhodné více pracovat na zlepšení společenského a finančního ohodnocení této profese. Učitelé mateřských škol mají klíčovou roli ve vzdělávání a rozvoji nejmladších dětí, ale jejich práce není vždy dostatečně oceněna. Zvýšení platů, větší podpora ze strany státu a například i kampaně zvyšující povědomí o významu jejich práce by mohly přispět k tomu, že by do této profese přicházelo více kvalifikovaných a motivovaných lidí.

Všechny tyto návrhy považuji za důležité pro další zkvalitnění předškolního vzdělávání, přičemž si uvědomuji, že se jedná pouze o mé osobní názory, které vycházejí z dosavadní zkušenosti a pozorování, a nemám pro ně k dispozici žádné empirické důkazy.

Přestože práce byla zaměřena teoreticky, domnívám se, že splnila svůj hlavní cíl – přiblížit právní rámec fungování mateřských škol a přinést srozumitelné poznatky, které mohou být užitečné nejen pro odborníky, ale i pro pedagogy, rodiče a další zainteresované subjekty. Věřím, že nabízená syntéza klíčových informací může přispět k hlubšímu porozumění dané problematice.

Osobně mi zpracování tématu přineslo nejen odborný růst, ale také nové poznatky o systému předškolního vzdělávání v České republice i ve Francii. Proces psaní mě utvrdil v tom, jak důležitou roli předškolní vzdělávání v životě dětí hraje a jak důležité je pracovat na jeho dalším rozvoji.

Do budoucna vidím prostor pro další zkoumání témat jako financování mateřských škol, které je vzhledem k narůstajícím požadavkům na kvalitu a dostupnost vzdělání stále aktuálnější, přestupky v oblasti mateřských škol, jejich prevence a řešení, nebo role územně samosprávných celků při správě a organizaci předškolního vzdělávání. Téma předškolního vzdělávání je natolik široké a dynamické, že poskytuje nespočet možností pro další vědecký výzkum a praktické aplikace, které mohou přispět k dalšímu zkvalitnění tohoto důležitého stupně vzdělávání.

Na závěr lze říci, že předškolní vzdělávání je pevným základem pro budoucí vývoj každého dítěte, a proto je třeba mu věnovat nejen odbornou pozornost, ale i neustálou snahu o jeho zlepšování – protože právě výchova těch nejmenších je investicí do naší budoucnosti.

Seznam zkratk

Zkratka	Význam
HygPožVyhl	Vyhláška č. 160/2024 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a dětských skupin
LZPS	Listina základních práv a svobod
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NSS	Nejvyšší správní soud
PedPracZ	Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
PředVzdVyhl	Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠkolStravVyhl	Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
ŠkolZ	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
ŠVP	Školní vzdělávací program
SY	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
TVP	Třídní vzdělávací prog

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 4. upravené vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 496 s. ISBN 978-80-7380-023-9.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck), 600 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
- ILLKOVÁ, Olga a Zdeňka DAŇKOVÁ. *Zdravá výživa v mateřské škole*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-890-2.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana; PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2010. 456 s. ISBN 978-80-7367-828-9.
- KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy právnické učebnice, 576 s. ISBN 978-80-7400-820-7.
- MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024753515.
- PRŮCHA, Jan; MAREŠ, Jiří; WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-416-8.
- MAROTZ, Lynn. *Health, Safety, and Nutrition for the Young Child*. Cengage Learning, 2014. ISBN 9781285965598.
- MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. 2. aktualiz. vyd. Praha: INFORMATORIUM, spol. s r. o., 2022. 328 s. ISBN 978-80-7333-144-3.
- OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. 224 s. ISBN 978-80-247-5107-8.
- PAVLOVSKÁ, Marie; SYSLOVÁ, Zora; ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. *Dějiny předškolní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 78 s. ISBN 978-80-210-5981-8.
- PRŮCHA, Jan (ed.). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 256 s. ISBN 978-80-7552-323-5.
- PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2015. 336 s. ISBN 978-80-262-0870-9.
- PRŮCHA, Jan; KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Předškolní pedagogika: Učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. 184 s. ISBN 978-80-262-0495-4.
- RESCHOVÁ, Jana. Právo na vzdělání v kontextu společenských změn. In: KUDRNA, Jan (ed.). *Listina v kontextu společenských změn*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2022., 300 s. ISBN 978-80-7552-076-0.
- RIGEL, Filip, Lenka BAHÝLOVÁ, Veronika SMUTNÁ, Ondřej MORAVEC a Monika PUŠKINOVÁ. *Školský zákon: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 848 s. Komentáře. ISBN 978-80-7400-550-3.
- RÝDL, Karel; ŠMELOVÁ, Eva. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869 - 2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 222 s. ISBN 978-80-244-3033-1.
- SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 31 s. ISBN 80-87000-04-8.

SYSLOVÁ, Zora, CHALOUPKOVÁ, Lucie. *Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2015. 79 s. ISBN 978-80-210-7882-6.

SYSLOVÁ, Zora. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 158 s. ISBN 978-80-247-4309-7.

SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 256 s. ISBN 978-80-210-8475-9.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Právo na vzdělání*. 1. vyd. Praha: Munipress, 2014. 203 s. ISBN 978-80-210-6950-3.

VALENTA, Jiří. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem*. 8. aktualiz. vyd. Brno: ANAG, říjen 2022. 1048 s. ISBN 978-80-7554-370-7.

VAŠUTOVÁ, J. Kvalifikační požadavky pro nové role učitelů. In WALTEROVÁ, E. (ed.). *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Sborník z celostátní konference, 2. díl. Praha: UK, 2001. IBSN 80-7290-059-5.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

BAŇOUCH, H., BAROŠ, J., BOBEK, M., JÄGER, P., KOKEŠ, M., KYSELA, J., LANGÁŠEK, T., MOLEK, P., POSPÍŠIL, I., ŠIMÁČKOVÁ, K., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E., WINTR, J. *Listina základních práv a svobod: Komentář* [online]. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: www.aspi.cz.

Česká školní inspekce. *Odklady povinné školní docházky* [online]. 2024 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2024_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/Odklady_povinne_skolni_dochazky.pdf.

Český statistický úřad. *Legislativa: Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97* [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://csu.gov.cz/legislativa_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97.

KATZOVÁ, P. *Školský zákon: Komentář* [online]. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-01-22]. ASPI_ID KO561_2004CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. *L'école maternelle* [online]. Paris: Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse, 2024 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.education.gouv.fr/l-ecole-maternelle-11534>.

Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse. *Programmes et horaires à l'école maternelle* [online]. Paris: Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse, 2024 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.education.gouv.fr/programmes-et-horaires-l-ecole-maternelle-4193>.

Ministère de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports. *Présentation de l'école maternelle* [online]. Paris: Ministère de l'Éducation nationale, [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://mallettedesparents.education.gouv.fr/parents/ID129/presentation-de-l-ecole-maternelle>.

Ministère de l'Éducation nationale, de la Jeunesse et des Sports. *L'école maternelle : le cycle des apprentissages premiers* [online]. Paris: Ministère de l'Éducation nationale, 2021 [cit.

2025-01-22].

Dostupné

z:

https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Europe_et_international/21/2/ecole-maternelle_113212.pdf.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Září 2021 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2022/02/RVP-PV-zari-2021.pdf>.

MORAVEC, Ondřej. Čl. 33 [Právo na vzdělání]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod* [online]. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 1.

Národní ústav pro vzdělávání. Předškolní vzdělávání [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/predskolni-vzdelavani.html>.

Yízení školy. Kritéria pro přijímání do mateřských škol [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/aktuality/kriteria-pro-prijimani-do-materskych-skol.a-8351.html>.

SMOLÍKOVÁ, Anna, Petra BOBKOVÁ a Jana KROPÁČKOVÁ. Profesionální kompetence učitelů mateřských škol. *e-Pedagogium* [online]. 2016, roč. 16, č. 3, s. 71-82 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://e-pedagogium.upol.cz/pdfs/epd/2016/03/06.pdf>.

Sociologická encyklopedie. Vzdělávání [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD>.

Společnost pro výživu. Musí se dítě stravovat ve školce? [online]. [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: <https://www.vyzivaspol.cz/musi-se-dite-stravovat-ve-skolce/>.

Veřejný ochránce práv. Doporučení k rovnému přístupu k předškolnímu vzdělávání [online]. 2017 [cit. 2025-01-22]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/25-2017-DIS-JMK_Doproceni_k_rovnemu_pristupu_k_predskolnimu_vzdelavani.pdf.

3. Seznam použitých právních předpisů

Code de l'éducation

Constitution du 4 octobre 1958

Listina základních práv a svobod Evropské unie

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace

Préambule de la Constitution du 27 octobre 1946

Úmluva OSN o právech dítěte

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Všeobecná deklarace lidských práv

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

Vyhláška č. 160/2024 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a dětských skupin

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2011, č. j. 1 Ao 1/2011–49

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2011, č. 2437/2011 Sb. NSS

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2013, č. j. 7 Ans 21/2012-22

Právní úprava předškolního vzdělávání

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá právní úpravou předškolního vzdělávání v České republice, přičemž klade důraz na regulaci a fungování mateřských škol. Hlavním cílem práce je poskytnout přehled o platných legislativních předpisech, které ovlivňují strukturu a provoz vzdělávacích institucí pro předškolní děti. Práce usiluje o vytvoření teoretického rámce, který umožní hlubší porozumění vybraným aspektům právní regulace předškolního vzdělávání. V této souvislosti se zaměřuje na několik klíčových oblastí, jako jsou organizační struktura mateřských škol, podmínky přijímání dětí, pravidla stravování v těchto institucích, a zabývá se rovněž legislativními požadavky, které jsou kladeny na zajištění bezpečnosti, hygieny a zdraví dětí. Dále se věnuje analýze kvalifikačních požadavků na pedagogické pracovníky, kteří mají zásadní vliv na kvalitu vzdělávacího procesu. V neposlední řadě práce nabízí i pohled do zahraničí, konkrétně do Francie. Práce rovněž obsahuje rozbor vybraných právních pramenů, které tvoří základní legislativní rámec pro předškolní vzdělávání, a přináší přehled o jejich významu z hlediska teoretického chápání této problematiky.

Metodologicky je práce založena na analyticko-deskriptivní metodě, která umožňuje systematické zkoumání právních dokumentů a relevantní literatury. Tato metoda je využita k objasnění a interpretaci jednotlivých legislativních opatření, která se dotýkají předškolního vzdělávání. Výsledky analýzy ukazují, že právní úprava v této oblasti je důkladně propracovaná, komplexní a často vyžaduje hlubší porozumění nejen ze strany pedagogů, ale i ostatních zainteresovaných stran, včetně rodičů či zákonodárců. Práce zároveň naznačuje, že některé aspekty této právní úpravy si zaslouží další teoretické zkoumání, které by mohlo přispět k rozšíření znalostí v oblasti předškolního vzdělávání a jeho legislativního zabezpečení.

Klíčová slova:

Předškolní vzdělávání, mateřské školy, právní úprava

Legal regulation of pre-school education

Abstract

This thesis addresses the legal framework of preschool education in the Czech Republic, with an emphasis on the regulation and functioning of kindergartens. The main objective of the thesis is to provide an overview of the current legislative regulations that influence the structure and operation of educational institutions for preschool children. The thesis aims to create a theoretical framework that will allow a deeper understanding of selected aspects of the legal regulation of preschool education. In this context, it focuses on several key areas, such as the organizational structure of kindergartens, conditions for the admission of children, rules for nutrition in these institutions, and also addresses the legislative requirements regarding the provision of safety, hygiene, and children's health. Furthermore, it analyzes the qualifications required for educational staff, who have a fundamental impact on the quality of the educational process. Lastly, the thesis also offers an international perspective, specifically on France. It also includes an analysis of selected legal sources that form the basic legislative framework for preschool education and provides an overview of their significance from a theoretical understanding of the issue.

Methodologically, the thesis is based on an analytical-descriptive method, which allows for a systematic examination of legal documents and relevant literature. This method is used to clarify and interpret the individual legislative measures affecting preschool education. The results of the analysis show that the legal framework in this area is thoroughly developed, complex, and often requires deeper understanding not only from educators but also from other stakeholders, including parents and lawmakers. The thesis also suggests that some aspects of this legal framework deserve further theoretical exploration, which could contribute to expanding knowledge in the field of preschool education and its legislative security.

Key words:

Preschool education, kindergartens, legal regulation